

Tuunia Keränen

**Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus
Suomessa 2004**

**Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 40
2005**

POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU
Espoo 2005

Tuunia Keränen

POLIISIN TIETOOON TULLUT RASISTINEN RIKOLLISUUS
SUOMESSA 2004

ISSN 1455-8289

ISBN 951-815-076-1

Edita Prima Oy, Helsinki 2005

Kiitokset

Kiitokset hankkeen ohjausryhmän jäsenille: Markku Heiskanen, Jorma Laitinen, Antti Nyström, Kauko Aromaa, Päivi Honkatukia, Rainer Hiltunen ja Lotta Lampela.

Kiitos yhteistyöstä myös Kaj Wahlmanille ja Marja Wahlbergille.

Antti Nyströmille kiitokset aineiston poiminnasta ja opastuksesta aineiston käytössä.

TIIVISTELMÄ

Tässä selvityksessä kartoitettiin vuonna 2004 Suomessa tapahtuneita poliisin tietoon tulleita rasistisia rikoksia ja niiden ominaispiirteitä. Rasistisiksi luokiteltiin rikokset, joissa jonkin etnisen ryhmän edustaja oli joutunut rikoksen kohteeksi pääasiassa tai ainakin osittain ryhmään kuulumisen perusteella. Selvityksen aineistona oli poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä (RIKI) tietyin ehdoin poimitut rikosilmoitukset. Selvityksen tiedot perustuvat siis rikosilmoituksiin kirjattuihin tietoihin.

Vuonna 2004 tapahtui 558 poliisin tietoon tullutta rasistista rikosta. Yleisin rasistinen rikos oli aikaisempien vuosien tapaan pahoinpitely. Yhteensä pahoinpitelyn yrityksiä ja eriasteisia pahoinpitelyitä oli yli kolmannes rasistisista rikoksista. Muita yleisiä rikosnimikkeitä olivat kunnianloukkaus, syrjintä ja laitton uhkaus. Tavallisin tapahtumapaikka oli julkinen ulkoilmapaikka kuten tie, katu, tori tai puisto; tällaisella paikalla tapahtui vajaa kolmannes rasistisista rikoksista. Seuraavaksi eniten rasistisia rikoksia (20 %) tapahtui ravintoloissa. Valtaosa rasistisista rikoksista tapahtui illan ja yön aikana.

Valtaosa (yli 70 %) rasistisista rikoksista kohdistui ulkomaalaisiin tai ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin. Noin 15 %:ssa rikoksista uhrina oli romani. Lähes puolet rasististen rikosten uhreista oli Suomen kansalaisia; suomalaisten jälkeen suurimmat kansalaisuusryhmät olivat somalialaiset, venäläiset, turkkilaiset, irakilaiset ja iranilaiset. Myös syntymämaan mukaan tarkasteluna erottuivat samat ryhmät. Suurin osa (70 %) rasististen rikosten uhreista oli miehiä. Iältään uhrin olivat nuorehkoja; yli 80 % rikoksista sattui 15–44-vuotiaille. Myös rasistisista rikoksista epäillyistä suurin osa (yli 85 %) oli miehiä. Yli 40 % epäillyistä oli iältään 15–24-vuotiaita. Suurin yksittäinen ryhmä epäiltyjen joukossa oli 15–24-vuotiaat miehet, joita oli yli 40 % kaikista epäillyistä. Epäillyistä suurin osa oli suomalaisia.

Lähes 30 % rasistisista rikoksista oli tuntemattoman tekemiä, ja noin viidesosassa rikoksista uhrin ja epäillyn välillä oli asiakassuhde. Neljäsosassa rikoksista uhri tiesi tai tunsi epäillyn (epäilty oli uhrin tuttu, työtoveri tai naapuri).

Lähes 60 % rasistisista rikoksista tapahtui Etelä-Suomen läänissä, missä suuri osa Suomen ulkomaalaisesta väestöstä asuukin. Helsingissä tapahtui lähes kolmannes koko maan rasistisista rikoksista. Seuraavaksi eniten rikoksia tapahtui Espoossa ja Vantaalla; yhteensä yli 45 % rasistisista rikoksista tapahtui pääkaupunkiseudulla.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	4
1 JOHDANTO	6
1.1 Rasismi ja rasistiset rikokset: käsitteiden määrittelyä.....	6
1.2 Rasistiset rikokset Suomessa	8
1.3 Ulkomaalaistaustainen väestö ja etniset asenteet Suomessa.....	10
1.4 Suomen ”omat” vähemmistöt	11
2 SELVITYKSEN TEKEMISESTÄ	13
2.1 Rasistisen rikoksen määritelmä tässä selvityksessä.....	13
2.2 Aineiston muodostaminen.....	14
3 RASISTISET RIKOKSET.....	17
3.1 Rikosnimikkeet	17
3.2 Tapahtumapaikat.....	20
3.2.1 Rikosnimikkeet tapahtumapaikan mukaan	22
3.3 Tapahtuma-ajat.....	23
3.3.1 Rikosnimikkeet tapahtuma-ajan mukaan	24
4 RASISTISTEN RIKOSTEN UHRIT	25
4.1 Rikosnimikkeet uhrin sukupuolen mukaan.....	30
4.2 Rikosnimikkeet uhrin iän mukaan	30
5 UHRIN JA EPÄILLYN SUHDE RASISTISISSA RIKOKSISSA	31
5.1 Rikosnimikkeet suhteen laadun mukaan.....	33
6 EPÄILLYT RASISTISISSA RIKOKSISSA	34
6.1 Rikosnimikkeet epäillyn sukupuolen mukaan	36
6.2 Rikosnimikkeet epäillyn iän mukaan.....	36
7 RASISTISTEN RIKOSTEN RYHMITTELYÄ.....	37
8 RASISTISET RIKOKSET ALUEELLISESTI TARKASTELTUNA	39
9 LOPUKSI.....	42
LÄHTEET.....	46
LIITE 1 Aineiston muodostaminen rasismiselvityksissä 1997–2004.....	48
LIITE 2 Poiminnassa mukana olleet rikosnimikkeet (poimintaehto 3).....	50
LIITE 3 Muuttujien luokituksista	52
Liitetaulukko 1. Päärikosnimikkeet rasistisiksi luokitelluissa rikosilmoituksissa (yleisyysjärjestyksessä).....	55
Liitetaulukko 2. Rasististen rikosten uhrien kansalaisuudet (yleisyysjärjestyksessä).....	56
Liitetaulukko 3. Rasististen rikosten uhrien syntymämaat (yleisyysjärjestyksessä).....	58

1 JOHDANTO

Suomi pysyi syrjässä kansainvälisistä muuttovirroista aina 1980- ja 1990-lukujen vaihteeseen saakka; maahanmuutto Suomeen käynnistyi varsinaisesti vasta 1990-luvun vaihteessa. 1990-luvulla maahamme saapui sotien seurauksena pakolaisia maailmalta, ja inkeriläisten paluumuutto alkoi. (Pohjanpää ym. 2003.) Vaikkei Suomessa ole ollut mittavaa ulkomaalaisvastaista liikehdintää, ei maahanmuuttajien sopeutuminen Suomeen ja suomalaisten sopeutuminen maahanmuuttajiin ole sujunut ongelmitta. Osansa rasistisesta kohtelusta ovat saaneet myös Suomen perinteiset vähemmistöt.

Tässä selvityksessä kartoitetaan vuonna 2004 tapahtuneita poliisin tietoon tulleita rasistisia rikoksia eli sellaisia rikoksia, joissa on ollut rasistinen motiivi tai jotka sisältävät rasistisia piirteitä. Selvitys on tehty Poliisiammattikorkeakoulussa sisäasiainministeriön toimeksiannosta ja on jatkoa aikaisemmille selvityksille (Poliisiosaston julkaisut 4/1998, 11/1999, 9/2000, 15/2001, 12/2002 ja 12/2003 sekä Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 39/2005). Eri vuosien selvitykset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään, koska aineistot on eri vuosina poimittu ja muodostettu eri tavoin (liite 1). Tämä tulee ottaa huomioon erityisesti vertailtaessa rasististen rikosten määriä eri vuosina. Vuosia 2003 ja 2004 koskevien selvitysten aineistot on muodostettu samalla tavalla, joten näiden vuosien tiedot ovat vertailukelpoisia keskenään.

Selvityksen taustaksi tutustutaan aluksi rasismiin ja rasistisen rikoksen käsitteisiin ja tehdään katsaus rasistisista rikoksista ja etnisistä vähemmistöistä Suomessa.

1.1 Rasismi ja rasistiset rikokset: käsitteiden määrittelyä

Klassisen määritelmän mukaan rasismi koostuu sarjasta kuvitelmia, joiden mukaan tietty ihmisryhmä on toiseen ryhmään verrattuna moraalisesti, älyllisesti ja kulttuurisesti ylivoimainen ja jonka ylivoimaiset ominaisuudet periytyvät sukupolvelta toiselle (Liebkind 1994, 39). Rasismiin johtavassa ideologisessa prosessissa, rodullistamisessa, ihmiset

luokitellaan ensin ryhmiin ulkoisten ominaisuuksiensa perusteella. Seuraavaksi näihin ryhmiin liitetään erilaisia, myös ei-näkyviä ominaisuuksia, kuten luonteenpiirteitä ja arvoja, ja ryhmät arvotetaan ”paremmuusjärjestykseen” näiden ominaisuuksien perusteella. (Mt., 42–43.)

Rasismi voidaan siis määritellä sekä kielteisiksi kuvitelmiiksi yksilöistä että kielteisiksi asenteiksi heitä kohtaan sen vuoksi, että he kuuluvat johonkin tiettyyn kansalliseen, etniseen, uskonnolliseen tai kulttuuriseen ryhmään. Rasismi ilmenee kuitenkin myös tietoisena toimintana. Rasistinen toiminta kieltää tai vaarantaa tietyn ryhmän tai sen jäsenen ihmisoikeuksia tämän ryhmän todellisten tai kuviteltujen etnisten tai rodullisten ominaisuuksien vuoksi. Rasistinen häirintä on sellaista häirintää, jonka perimmäinen syy on kohteen etnisessä, uskonnollisessa, kansallisessa tai muussa taustassa. (Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 28–29.) *Rasistisilla rikoksilla tarkoitetaan rikoksia, joiden uhrit valitaan heidän etnisen, ”rodullisen”, uskonnollisen, kulttuurisen tai kansallisen alkuperänsä takia.* Uhrien kimppuun ei käydä heidän yksilöllisten ominaisuuksiensa takia vaan ryhmiensä edustajina. Myös rakennuksiin, omaisuuteen ja instituutioihin voi kohdistua väkivaltaa siksi, että ne edustavat näitä ryhmiä tai niiden intressejä. (Jaakkola 1999, 170–171.)

Rasismien kohteena ovat ensisijaisesti ns. näkyviin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt eli sellaiset henkilöt, jotka esimerkiksi ihonvärinsä tai kielensä perusteella selvimmin eroavat valtaväestöstä. Suomessa tällaisia vähemmistöjä ovat perinteiset vähemmistöt kuten romanit ja saamelaiset sekä useat uudet maahanmuuttajaryhmät. (Makkonen 2000, 10; Makkonen 1997, 17.) Vaikka rasismien kohteena on usein jonkin vähemmistön edustaja, voi rasismi kohdistua myös valtaväestöön. Rasismien kohteeksi saattavat joutua esimerkiksi sellaiset valtaväestöön kuuluvat henkilöt, joilla on puolisona jonkin vähemmistön edustaja tai jotka näkyvästi vastustavat rasismia (Makkonen 2000, 10).

Rasismi voi ilmentyä ideologiana tai toimintana, kuten edellä on kuvattu, mutta myös olosuhteina. Erilaiset käytänteet, toiminnot ja yhteiskunnan rakenteet voivat tuottaa epätasa-arvoisuutta tai ylläpitää rasistisia asenteita. (Makkonen 2000, 4–7; Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 28–30.)

1.2 Rasistiset rikokset Suomessa

Sisäasiainministeriö on teettänyt vuodesta 1997 lähtien selvityksiä poliisin tietoon tulleesta rasistisesta rikollisuudesta (Poliisiosaston julkaisut 4/1998, 11/1999, 9/2000, 15/2001, 12/2002 ja 12/2003 sekä Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 39/2005). Selvitysten aineistona ovat olleet poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä (RIKI) poimitut rikosilmoitukset, jotka ovat täyttäneet tietyt kriteerit. Selvityksissä on kerätty tietoa rasististen rikosten määrästä, rikosnimikkeistä, tapahtuma-ajoista ja -paikoista, uhreista ja epäillyistä.

Yleisin rasistinen rikos on kaikkina vuosina ollut pahoinpitely. Muita yleisiä rikosnimikkeitä ovat olleet esimerkiksi vahingonteko, kunnianloukkaus, laiton uhkaus ja syrjintä. Tavallisia tapahtumapaikkoja ovat olleet julkinen ulkoilmapaikka (tie, katu, tori), piha, ravintola, uhrin koti ja uhrin tai epäillyn työ. Suuri osa rasistisista rikoksista on tapahtunut illan ja yön aikana. Rasististen rikosten uhreista suuri osa on ollut Suomen kansalaisia, mutta syntymämaatietojen mukaan somalit ovat yleensä olleet suurin ryhmä. Sekä uhrin että epäillyn ovat olleet pääosin miehiä ja iältään nuorehkoja. Epäillyistä suurin osa on ollut suomalaisia.

Uusimmat tiedot koskevat vuotta 2003 (Keränen 2005). Vuonna 2003 tapahtui selvityksen mukaan 522 poliisin tietoon tullutta rasistista rikosta. Yleisin rasistinen rikos oli aikaisempien vuosien tapaan pahoinpitely. Muita yleisiä rikosnimikkeitä olivat vahingonteko, kunnianloukkaus, laiton uhkaus ja syrjintä. Rasistisista rikoksista noin kolmannes tapahtui julkisella ulkoilmapaikalla ja noin neljännes ravintoloissa. Valtaosa rasistisista rikoksista tapahtui illan ja yön aikana. Suurin osa (80 %) rasistisista rikoksista kohdistui ulkomaalaisiin tai ulkomaalaisperäisiin henkilöihin; hieman yli kymmenesosassa rasistisista rikoksista uhriksi oli romani. Rasististen rikosten uhreista yli 70 % oli miehiä. Lähes 80 % uhreista oli 15–44-vuotiaita. Myös rasistisista rikoksista epäillyistä valtaosa (86 %) oli miehiä. Epäillyistä suurin osa oli suomalaisia. Yli 40 % epäillyistä oli iältään 15–24-vuotiaita; tavallisin ikä oli 23 vuotta. Yli puolet rasistisista rikoksista tapahtui Etelä-Suomen läänissä, ja Helsingissä tapahtui lähes kolmannes koko maan rasistisista rikoksista.

Kuten selvityksen alussa mainittiin, aineistojen keruutavat ovat olleet erilaisia eri vuosina, joten rasististen rikosten määrän kehityksestä on vaikea tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Vuonna 2003 rasistisia rikoksia oli enemmän kuin kahtena edellisenä vuonna, mutta suunnilleen saman verran kuin vuonna 2000.

Edellä kuvatut selvitykset kertovat ainoastaan poliisin tietoon tulleesta rasistisesta rikollisuudesta. Suuri osa rasistisista rikoksista, kuten muistakin rikoksista, jää ilmoittamatta poliisille. Rasistisia rikoksia on tutkittu myös ns. maahanmuuttajien uhritutkimuksessa kyselyn avulla (Jasinskaja-Lahti ym. 2002). Kyselyyn vastanneista maahanmuuttajista lähes kolmannes oli joutunut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ainakin kerran jonkin rasistisen rikoksen (solvaus, uhkaus, pahoinpitely, omaisuus- ja muut rikokset) uhriksi. Yleisin rasistinen rikos oli solvaus. Noin kolmannes rasistisen rikoksen kohteeksi joutuneista oli joutunut useamman kuin yhden rikostyyppin uhriksi; tyypillinen yhdistelmä oli solvaukset ja uhkaukset. Somalit olivat joutuneet rasistisen rikoksen uhriksi muita kyselyyn vastanneita ryhmiä (Kosovon albaanit, arabit, venäläiset, vietnamilaiset ja virolaiset) useammin. 71 % viimeisen 12 kuukauden aikana rasistisen rikoksen uhriksi joutuneista ei ollut ilmoittanut rikoksesta poliisille; yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiseen olivat rikoksen vähäpätöisyys ja usko siihen, ettei ilmoittaminen johtaisi mihinkään toimenpiteisiin.

Voidaan olettaa, että erityisesti lievät rasistiset rikokset jätetään ilmoittamatta poliisille. Tätä oletusta tukee sekin, että uhritutkimuksen mukaan yleisin rasistinen rikos oli solvaus, kun taas poliisin rikosilmoitusjärjestelmiin perustuvien selvitysten mukaan yleisin rasistinen rikos on ollut pahoinpitely.

1.3 Ulkomaalaistaustainen väestö ja etniset asenteet Suomessa

Ulkomaan kansalaisten määrä oli Suomessa pitkään hyvin pieni; vuonna 1950 ulkomaan kansalaisia oli noin 11 000, vuonna 1976 12 000 ja vielä 1980-luvun lopulla vain hieman yli 20 000 henkilöä (Pohjanpää ym. 2003, 15–16). Suomi on ollut enemmän työvoiman luovuttaja kuin vastaanottaja. Myös pakolaisia Suomi alkoi ottaa vastaan varsin myöhään, ja pakolaisia on edelleen melko vähän verrattuna esimerkiksi väestöltään suunnilleen samankokoisiin Tanskaan ja Norjaan. (Mt., 10.)

Suomen maahanmuuton käännekohtana voidaan pitää 1990-luvun alkua; siihen asti maahanmuutto oli ollut pääasiassa paluumuuttoa Ruotsista. 1990-luvulla Suomeen tuli sotien vuoksi pakolaisia Somaliasta, entisen Jugoslavian alueelta, Iranista ja Irakista. Maahanmuuttoa lisäsivät myös inkerinsuomalaiset paluumuuttajat. (Pohjanpää ym. 2003, 11,16.)

Valtaosa nykyisistä maahanmuuttajista on tullut Suomeen siirtolaisina ja paluumuuttajina naapurimaista Ruotsista, Neuvostoliitosta/Venäjältä ja Virossa tai turvapaikanhakijoina ja pakolaisina kaukaisemmista maista (Pohjanpää ym. 2003, 11). Suomen maahanmuuton erityispiirre on se, että suuri osa maahanmuuttajista on tullut naapurimaista (mt., 143).

Ulkomaalaistaustaisen väestön määrää Suomessa voidaan arvioida kansalaisuus-, äidinkieli- ja syntymämaatietojen avulla. Vuoden 2004 lopussa Suomessa asui 108 346 ulkomaiden kansalaista. Suurimmat ryhmät olivat Venäjän (24 626), Viron (13 978), Ruotsin (8 209), Somalian (4 689) ja Irakin (3 392) kansalaisuudet. Vierasta kieltä äidinkieleenään puhuvia asui Suomessa 133 183 henkilöä; yleisimmät kielet olivat venäjä (37 253), viro (13 784), englanti (8 345), somali (8 096) ja arabia (6 589). Ulkomailla syntyneitä oli Suomessa vuoden 2004 lopussa 166 361; suuri osa heistä (38 547) oli syntynyt entisen Neuvostoliiton alueella. Ruotsissa syntyneitä oli 29 191, Virossa syntyneitä 11 238, entisessä Jugoslaviassa syntyneitä 4 870 ja Somaliassa syntyneitä 4 771. (Tilastokeskus 2005.)

Ulkomaan kansalainen voi hakea Suomen kansalaisuutta asuttuaan Suomessa viisi vuotta. Vuosina 1991–2001 Suomen kansalaisuus myönnettiin noin 21 000 henkilölle. Eniten Suomen kansalaisuuksia on myönnetty venäläisille ja somalialaisille. (Pohjanpää ym. 2003, 18.)

Maahanmuuton lisääntyminen 1990-luvulla ajoittui samaan aikaan pahan taloudellisen laman kanssa. Tämä herätti yhteiskunnallista keskustelua ja kiristi ulkomaalaisasenteita. Suomalaisten etnisiä asenteita tutkineen Magdalena Jaakkolan (1999) mukaan kielteisyys ulkomaalaisia kohtaan lisääntyi laman aikana. Taloudellisen laman aikana ulkomaalaiset koettiin sosioekonomiseksi uhaksi; heitä pidettiin yhtenä syynä työttömyyden ja sosiaalimenojen kasvuun (mt., 65–69, 185). Laman jälkeen suhtautuminen maahanmuuttajiin on muuttunut myönteisemmäksi, mutta ei kuitenkaan yhtä myönteiseksi kuin ennen lamaa (mt., 23).

Suomalaiset suhtautuvat eri tavalla eri etnisiin vähemmistöihin. Suhtautuminen meitä köyhemmistä maista lähtöisin oleviin, ulkonäöltään ja kulttuuriltaan poikkeaviin ihmisiin on torjuvampaa kuin suhtautuminen meitä enemmän muistuttaviin (Jaakkola 1999, 100). ”Etnisen hierarkian” alapäässä ovat somalit, arabit, venäläiset ja kurdit. Seuraavaksi kielteisemmin suhtaudutaan turkkilaisten, marokkolaisten, mustien afrikkalaisten ja entisten jugoslaavien maahanmuuttoon. Myönteisimmin suhtaudutaan inkerinsuomalaisten, anglosaksien ja pohjoismaalaisten maahanmuuttoon. (Mt., 82–83.)

1.4 Suomen ”omat” vähemmistöt

Suomen perinteisiä vähemmistöjä ovat suomenruotsalaiset, juutalaiset, tataarit, romanit sekä alkuperäiskansa saamelaiset. Nämä vähemmistöt ovat ominaisuuksiltaan ja taustaltaan hyvin erilaisia. (Kanervo & Saari-
nen 2004, 21.)

Ruotsi on toinen kansalliskielemme, joten oikeudellisesti ruotsinkieliset eivät ole vähemmistö. Heitä pidetään kuitenkin vähemmistönä, koska he ovat määrällisesti vähemmistönä maassamme. (Kortteinen 1996, 98.) Vuoden 2004 lopussa ruotsinkielisiä oli maassamme noin 290 000 eli noin 5,5 % väestöstä (Tilastokeskus 2005).

Juutalaisia Suomessa asuu hieman yli tuhat. Valtaosa heistä asuu Helsingin ja Turun seuduilla, missä sijaitsevat myös maamme kaksi juu-

talaista seurakuntaa. Suurin osa Suomen juutalaisista on 1800-luvulla tänne asettuneiden Venäjän armeijan sotilaiden jälkeläisiä. (Kortteinen 1996, 92–94.)

Tataareja on Suomessa alle tuhat (Kortteinen 1996, 94). Tataarit ovat islaminuskoisia ja puhuvat omaa äidinkieltä, turkinsukuista tataarin kieltä (Pentikäinen 1997, 189). Myös ensimmäiset tataarit saapuivat maahamme Venäjän armeijan sotilaina; suurin osa tataareista on kuitenkin niin sanottuja mishäärejä (kauppiaita) (Kortteinen 1996, 95; Pentikäinen 1997, 189).

Romaneita arvioidaan asuvan Suomessa noin 10 000; lisäksi Ruotsissa asuu noin 3 000 suomalaista romania. Romanit saapuivat Suomeen 1500-luvulla Ruotsin ja Baltian maiden sekä Venäjän kautta. Romaneilla on vahva oma kulttuurinen identiteetti. Romaneilla on myös oma kieli, romanin kieli. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004.)

Saamelaiset ovat Pohjoismaiden ainoa alkuperäiskansaksi tunnustettu kansa. Saamelaisia on arvioitu olevan kaiken kaikkiaan noin 50 000–100 000; Suomessa saamelaisia asuu yli 6 000. (Seurujärvi-Kari ym. 1997.)

Suomessa on koko itsenäisyyden ajan asunut myös venäjänkielinen vähemmistö, jonka vanhan osan arvioidaan nykyään käsittävän noin 5 000 henkeä (Kanervo & Saarinen 2004, 25; Kortteinen 1996, 95).

Jaakkolan (1999, 84) tutkimuksessa oli tiedusteltu suomalaisten suhtautumista myös joihinkin perinteisiin vähemmistöihimme (muslimit, romanit, juutalaiset ja saamelaiset). Myönteisimmin suhtauduttiin saamelaisiin ja kielteisimmin muslimeihin ja romaneihin.

2 SELVITYKSEN TEKEMISESTÄ

Tämän selvityksen tarkoituksena on kartoittaa poliisin tietoon tulleita vuonna 2004 tapahtuneita rasistisia rikoksia eli sellaisia rikoksia, joissa on rasistinen motiivi tai jotka sisältävät rasistisia piirteitä. Tarkoitus on kuvailla rasistisia rikoksia (rikosnimikkeet, tapahtumapaikat ja -ajat), niiden uhreja ja rikoksista epäiltyjä (sukupuoli, ikä, kansalaisuus, syntymämaa). Rasistisia rikoksia tarkastellaan myös alueellisesti. Selvityksen aineistona ovat poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä (RIKI) poimitut rikosilmoitukset, jotka täyttävät tietyt kriteerit.

2.1 Rasistisen rikoksen määritelmä tässä selvityksessä

Vuodesta 1997 lähtien RIKI:ssä on ollut käytössä erillinen luokittelu rasistisille jutuille. Rasismiluokittelun käytöstä annetun ohjeen mukaan ”Poliisin on tehtävä RIKI:in merkintä rasismijutusta silloin, kun vähemmistöryhmän edustaja on joutunut rikoksen uhriksi joko pääasiassa tai ainakin osittain sen johdosta, että hän rodultaan, ihonvärittään, kansallisuudelta tai etniseltä syntyperältään poikkeaa rikoksen tekijästä. Rikoksen rasistiset piirteet tai motiivit voivat tulla esille uhrin tai jonkun muun asianosaisen kertomuksesta, tai poliisin itsensä päättelemänä. Epävarmoissa tapauksissa poliisin on kirjattava rikos rasismijutuksi.”

Tässä selvityksessä rasistisella rikoksella tarkoitetaan rikosta, jossa jonkin kansallisen tai etnisen ryhmän edustaja on joutunut rikoksen uhriksi pääasiassa tai ainakin osittain tähän ryhmään kuulumisen perusteella. Rasismi voi siis olla joko ensisijaisena tai toissijaisena motiivina rikokselle. Poliisin ohjeesta poiketen tässä selvityksessä ajatellaan, että rasistinen rikos voi kohdistua myös valtaväestöön. Valtaväestön edustaja voi joutua rasistisen rikoksen kohteeksi sen takia, että kuuluu valtaväestöön (on valkoihoinen). Tällaiset tapaukset ovat kuitenkin olleet harvinaisia aikaisempien selvitysten mukaan. Rasistisina rikoksina pidetään myös sellaisia tapauksia, joissa valtaväestön edustaja on joutunut rikoksen kohteeksi sen takia, että hänellä on etniseen vähemmistöön kuuluva

puoliso tai että hän on ollut etniseen vähemmistöön kuuluvan henkilön seurassa rikoksen tapahtuessa.

Arkikielessä sanalla rasismi saatetaan viitata myös esimerkiksi iän, sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella tapahtuvaan syrjintään (puhutaan esimerkiksi ”ikärasismista”). Tässä selvityksessä ei käsitellä tällaisiin ryhmiin kohdistuvia rikoksia, vaan rasismi ja rasistiset rikokset liitetään nimenomaan kansalliseen tai etniseen taustaan.

2.2 Aineiston muodostaminen

Selvityksen aineistona ovat poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä (RIKI) tietyin ehdoin poimitut rikosilmoitukset.¹ Aineiston poiminta tehtiin samalla tavalla kuin vuotta 2003 koskevassa selvityksessä. Poiminta oli kaksivaiheinen. *Ensin poimittiin raaka-aineistoon*

- kaikki rikosilmoitukset, jotka poliisi oli merkinnyt rasismikoodilla,
- kaikki rikosilmoitukset, joissa oli rikosnimikkeenä syrjintä, työsyryntä tai kiihottaminen kansanryhmää vastaan,
- rikosilmoitukset, joihin kirjatuissa rikosnimikkeissä rasistisia piirteitä todennäköisimmin ilmenee – kyseessä ovat siis tietyt rikosnimikkeet, eivät kaikki RIKI:in sisältyvät (liite 2) – ja joissa asianomistajana oli ainakin yksi ulkomaalainen tai ulkomaalaissyntyinen eli hänen kansalaisuudekseen ja/tai syntymämaakseen oli kirjattu muu kuin suomi ja
- kaikki rikosilmoitukset, joiden selostusosassa esiintyi kirjainyhdistelmä ”rasism” tai ”rasist”.

Näillä hakuehdoilla raaka-aineistoon tuli 5 121 ilmoitusta. Poimintaa ei voida tehdä pelkästään rasismikoodin avulla, koska aikaisemmissa

¹ Poiminnassa olivat mukana varsinaisten rikosilmoitusten eli R-ilmoitusten lisäksi myös niin sanotut S-ilmoitukset ja P-ilmoitukset. S-ilmoituksiin ja P-ilmoituksiin sisältyvät nimikkeet eivät ole varsinaisia rikoksia. S-ilmoitus kirjataan esimerkiksi virka-apu-, poliisitutkinta- ja ulkomaalaisasioista. Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa. P-ilmoitus syntyy kirjattaessa poliisilakiperusteisen kiinnioton lomaketta (päihtyneiden säilöönnotot).

selvityksissä on huomattu, ettei poliisi luokittele kaikkia rasistisia ilmoituksia rasismijutuiksi.²

Poiminnan toisessa vaiheessa raaka-aineistosta poimittiin varsinainen aineisto erilaisia hakusanoja käyttäen (760 ilmoitusta). Hakusanoina käytettiin sellaisia sanoja, joiden oli havaittu esiintyvän usein rasismikoodilla merkityissä ilmoituksissa. Kaikki varsinaiseen aineistoon poimitut rikosilmoitukset luettiin läpi, ja rasistisiksi luettiin ilmoitukset, jotka poliisin oli merkinnyt rasismikoodilla tai jotka voitiin ilmoitusta lukemalla luokitella rasistisiksi. Poliisin rasismikoodilla merkitsemiä ilmoituksia tuli aineistoon 203 kappaletta.³ Näiden lisäksi löytyi 197 ilmoitusta, joita ei ollut merkitty rasismikoodilla, mutta jotka voitiin ilmoitusta lukemalla luokitella rasistisiksi. Näissä ilmoituksissa rasistinen elementti saattoi olla selkeästi ilmaistu esimerkiksi rasistisen herjan muodossa. Ilmoituksen rasistisuus saattoi tulla ilmi myös siten, että joku asianosaisista tai poliisi piti teon motiivia rasistisena. Myös sellaiset ilmoitukset, joissa epäilty oli skinin ja uhri jonkin etnisen vähemmistön edustaja, luokiteltiin rasistisiksi. Yhteensä rasistisia ilmoituksia löytyi aineistosta siis 400 kappaletta.

Näistä ilmoituksista kerättiin tarvittavat rikoksia, uhreja ja epäiltyjä koskevat tiedot. Osa muuttujista (esimerkiksi perustiedot kuten tapahtumakunta, tapahtumakellonaika, uhrin/epäillyn syntymäaika, sukupuoli, kansalaisuus ja syntymämaa) saatiin valmiina RIKI:stä. Osa muuttujista luokiteltiin uudelleen (esimerkiksi tapahtuma-aika), ja osa muodostettiin kokonaan itse ilmoitusten tietojen perusteella (esimerkiksi tapahtumapaikka ja uhrin suhde epäiltyyn). Liitteessä 3 on kuvattu muuttujien luokituksia.

Yhdessä rikosilmoituksessa voi olla useita rikoksia ja useita asianomistajia. Sama henkilö voi olla asianomistajana useammassa eri rikosnimikkeessä; esimerkiksi pahoinpitelyn yhteydessä on voinut tapahtua myös kunnianloukkaus tai laitton uhkaus. *Rasistisia rikoksia tarkastelta-*

² Vuotta 2003 koskevassa selvityksessä poliisi oli merkinnyt rasismikoodilla hieman yli puolet (52 %) rasistisiksi luokitelluista ilmoituksista.

³ Rasismikoodilla merkityistä ilmoituksista karsittiin pois muutama ilmoitus. Näiden joukossa oli esimerkiksi kolme sellaista juttua, joista oli laadittu kaksi ilmoitusta (R-ilmoitus ja P-ilmoitus). Näissä tapauksissa ilmoitukset yhdistettiin. Karsittujen juttujen joukossa oli myös yksi seksuaaliseen vähemmistöön kohdistunut rikos.

essa kiinnitettiin huomiota vakavimpaan uhriin kohdistuneeseen rikokseen eli niin sanottuun päärikokseen. Selvityksen rikosluvut perustuvat nimenomaan päärikoksiin ellei toisin mainita. Rikoksia pää- ja sivurikoksiin jaoteltaessa henkilöön suoraan kohdistuvia rikoksia pidettiin vakavampina kuin hänen omaisuuteensa kohdistuvia rikoksia. Rikosten ”vakavuusjärjestys” vakavimmasta lievimpään oli seuraava: henkirikokset ja henkirikosten yritykset, seksuaalirikokset (raiskaus), fyysiset väkivallanteot (pahoinpitely), väkivallalla uhkaaminen (laiton uhkaus), syrjintä, henkilön kunniaa loukkaavat teot, kotirauhan rikkomiset ja vahingonteot.

Selvitystä lukiessa on otettava huomioon aineiston erityispiirteet. Ensinnäkin selvitys kertoo ainoastaan poliisin tietoon tulleesta rasistisesta rikollisuudesta. Suuri osa rasistisista rikoksista, kuten muistakin rikoksista, jää ilmoittamatta poliisille. Toiseksi selvitys perustuu rikosilmoituksiin kirjattuihin tietoihin. Yksilölliset ja alueelliset erot kirjaamisvoimissa saattavat vaikuttaa tuloksiin; esimerkiksi rasismikoodia saatetaan käyttää eri tavalla eri paikkakunnilla. Eri henkilöt saattavat lisäksi kirjata tapahtumia erilaisella tarkkuudella. Lisäksi on mainittava, että rikoksen motiivin (rasistisuuden) päättelemisen rikosilmoituksen tietojen perusteella on hankalaa.

Myös aineiston poimintaan liittyy epävarmuustekijöitä. Osa rasistisista rikosilmoituksista voi jäädä tämän selvityksen ulkopuolelle. Poiminnan ensimmäisessä vaiheessa aineistosta saattaa jäädä pois esimerkiksi sellaisia rasistisia piirteitä sisältäviä rikosilmoituksia, joissa uhrina on suomalainen ja Suomessa syntynyt henkilö ja joita ei ole merkitty rasismikoodilla tai joiden ei ole nimenomaisesti mainittu sisältävän rasismia. Ilmoitukset lukemalla tällaiset ilmoitukset saattaisivat kuitenkin osoittautua rasistisiksi. Esimerkiksi perinteisiin suomalaisiin vähemmistöihin ja Suomessa syntyneisiin maahanmuuttajien kansalaistettuihin lapsiin kohdistuvat rasistiset rikokset voivat jäädä aineistosta pois. Poiminnan toisessa vaiheessa taas jäävät pois sellaiset ilmoitukset, jotka eivät sisällä poiminnassa käytettyjä hakusanoja. Aineiston laajuuden takia kaikkien rikosilmoitusten lukeminen ei kuitenkaan ollut mahdollista.

3 RASISTISET RIKOKSET

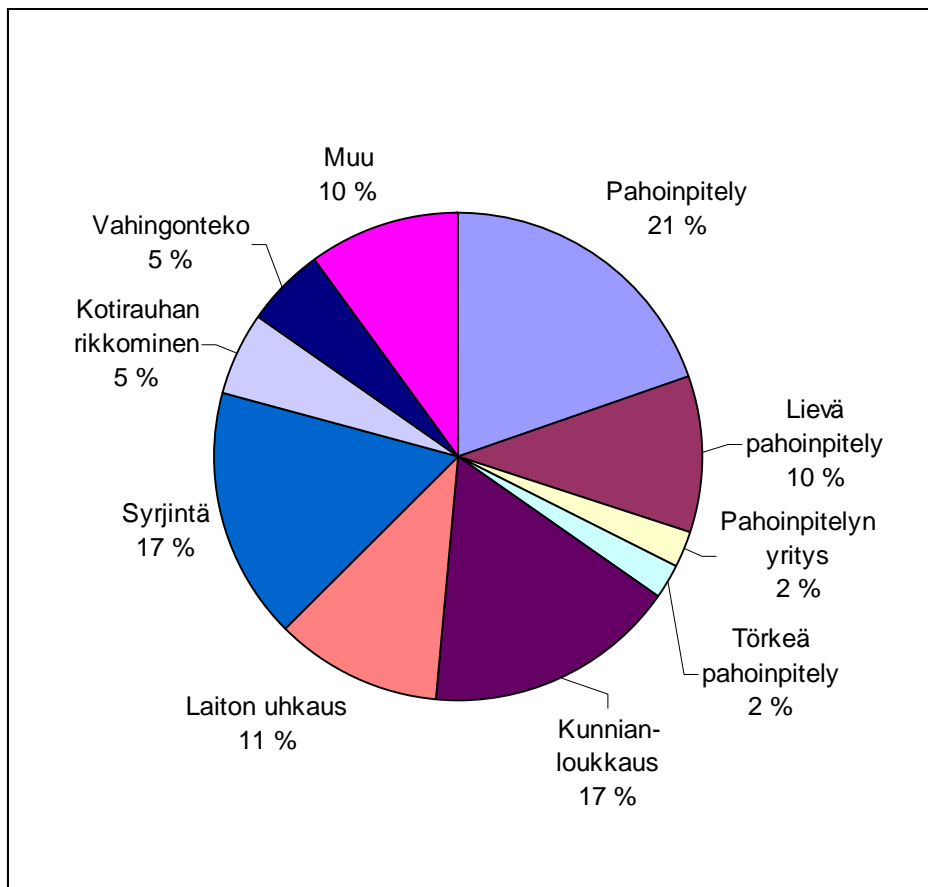
Aineiston 400 rasistiseksi luokitellussa rikosilmoituksessa poliisin tietoon tuli 558 rasistista rikosta. Rasististen ilmoitusten ja rikosten määrä oli edellisvuotta suurempi; vuonna 2003 rasistiseksi luokiteltuja rikosilmoituksia oli 387 ja rikoksia 522. Vuosien 2003 ja 2004 aineistot on muodostettu samalla tavalla, joten ne ovat vertailukelpoisia keskenään. Voidaan siis sanoa, että poliisin tietoon tulleiden rasististen rikosten määrä on hieman kasvanut. Sen sijaan tämän selvityksen perusteella ei voida sanoa, ovatko rasistiset rikokset sinänsä lisääntyneet vai johtuuko kasvu siitä, että suurempi osa niistä on tullut poliisin tietoon.

3.1 Rikosnimikkeet

Yleisin rasistinen rikos oli aikaisempien vuosien tapaan pahoinpitely (taulukko 1 ja kuvio 1). Yhteensä pahoinpitelyn yrityksiä ja eriasteisia pahoinpitelyitä (pahoinpitelyn yritys, lievä pahoinpitely, pahoinpitely, törkeän pahoinpitelyn yritys, törkeä pahoinpitely) oli 196 kappaletta eli noin 35 % rasistisista rikoksista. Toisen suuren rasististen rikosten ryhmän muodostivat kunnianloukkaukset ja laittomat uhkaukset, joita oli yhteensä 156 eli yli neljännes rasistisista rikoksista. Syrjintärikokset muodostivat aikaisempaa suuremman osan rasistisista rikoksista; niitä oli 93 eli yli 15 % rasistisista rikoksista. Lisäksi työsyryntöjä ja kiskonnantapaisia työsyryntöjä oli yhteensä 12. Eriasteisia vahingontekoja (lievä vahingonteko ja vahingonteko) tuli poliisin tietoon 36 ja kotirauhan rikkomisia 30. Muista rikoksista voidaan mainita kiihottaminen kansanryhmää vastaan, joita oli aineistossa neljä. Kaikki rikosnimikkeet on esitetty liitetaulukossa 1.

Taulukko 1. Rasistiset rikokset eli päärikosnimikkeet rasistisiksi luokitelluissa rikosilmoituksissa (yleisimmät rikosnimikkeet).

	N	%
Pahoinpitely	110	19,7
Kunnianloukkaus	94	16,8
Syrjintä	93	16,7
Laiton uhkaus	62	11,1
Lievä pahoinpitely	58	10,4
Kotirauhan rikkominen	30	5,4
Vahingonteko	30	5,4
Pahoinpitelyn yritys	13	2,3
Törkeä pahoinpitely	13	2,3
Muu	55	9,9
Yhteensä	558	100

Kuvio 1. Rasistiset rikokset eli päärikosnimikkeet rasistisiksi luokitelluissa rikosilmoituksissa, % (N=558).

Vuoteen 2003 verrattuna pahoinpitelyitä oli vähemmän, kun taas kunnianloukkaukset ja syrjinnät olivat lisääntyneet (taulukko 2). Laittomien uhkausten ja lievien pahoinpitelyiden määrät olivat pysyneet suunnilleen samoina. Vahingontekoja oli rasististen rikosten joukossa aikaisempaa vähemmän. Selvityksen tietojen perusteella ei voida sanoa, joutuuko esimerkiksi syrjintärikosten määrän kasvu siitä, että niitä on tapahtunut aikaisempaa enemmän vai siitä, että niistä on ilmoitettu aikaisempaa useammin poliisille.

Taulukko 2. Päärikosnimikkeet poliisin tietoon tulleissa rasistisissa rikoksissa 2003 ja 2004 (yleisimmät rikosnimikkeet).

	2003			2004	
	N	%		N	%
Pahoinpitely	129	24,7	Pahoinpitely	110	19,7
Vahingonteko	67	12,8	Kunnianloukkaus	94	16,8
Kunnianloukkaus	63	12,1	Syrjintä	93	16,7
Laiton uhkaus	59	11,3	Laiton uhkaus	62	11,1
Lievä pahoinpitely	57	10,9	Lievä pahoinpitely	58	10,4
Syrjintä	44	8,4	Kotirauhan rikkominen	30	5,4
Kotirauhan rikkominen	17	3,3	Vahingonteko	30	5,4
Pahoinpitelyn yritys	15	2,9	Pahoinpitelyn yritys	13	2,3
Lievä vahingonteko	10	1,9	Törkeä pahoinpitely	13	2,3
Muu	61	11,7	Muu	55	9,9
Yhteensä	522	100	Yhteensä	558	100

Päärikoksien lisäksi ilmoituksiin oli kirjattu yhteensä 127 sivurikosta. Yleisin sivurikos oli kunnianloukkaus (taulukko 3), joita oli yli kolmannes sivurikoksista. Kunnianloukkaus liittyi sivurikoksena useimmiten eriasteisiin pahoinpitelyrikoksiin tai laittomaan uhkaukseen.

Taulukko 3. Sivurikosnimikkeet rasistisiksi luokitelluissa rikosilmoituksissa (yleisimmät rikosnimikkeet).

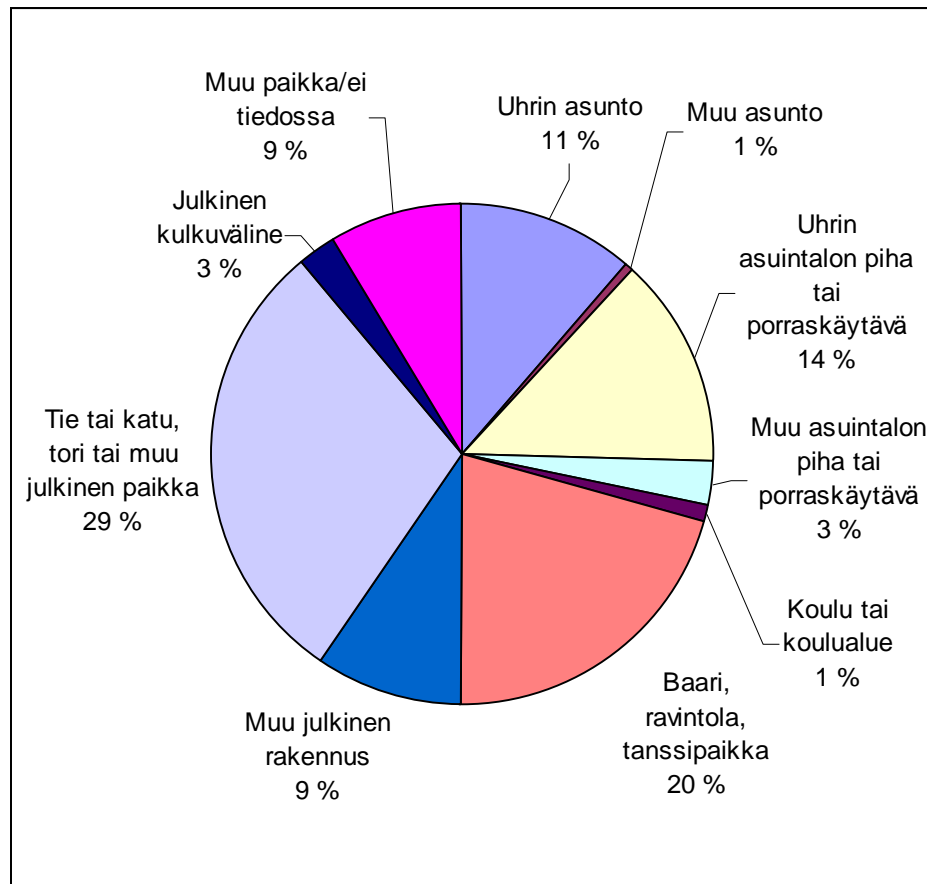
	N	%
Kunnianloukkaus	45	35,4
Kotirauhan rikkominen	20	15,7
Vahingonteko	15	11,8
Laiton uhkaus	6	4,7
Muu	41	32,3
Yhteensä	127	100

3.2 Tapahtumapaikat

Rasististen rikosten tapahtumapaikkoja kuvataan taulukossa 4 ja kuviossa 2. Tavallisin tapahtumapaikka oli viime vuoden tapaan julkinen ulkoilmapaikka kuten tie, katu, tori tai puisto; vajaa kolmannes rasistisista rikoksista tapahtui tällaisella paikalla. Seuraavaksi eniten rasistisia rikoksia (20 %) tapahtui ravintoloissa. Muissa julkisissa rakennuksissa (kaupat, kauppakeskukset, asemat) tapahtui noin 10 % ja julkisissa kulkuvälineissä 2,5 % rasistisista rikoksista. Yhteensä noin neljännes rasistisista rikoksista tapahtui uhrin asunnossa tai asuintalon pihassa tai porraskäytävässä.

Taulukko 4. Tapahtumapaikat rasistisissa rikoksissa.

	N	%
Uhrin asunto	63	11,3
Muu asunto	3	0,5
Uhrin asuintalon piha tai porraskäytävä	77	13,8
Muu asuintalon piha tai porraskäytävä	15	2,7
Koulu tai koulualue	7	1,3
Baari, ravintola, tanssipaiikka	114	20,4
Muu julkinen rakennus	53	9,5
Tie tai katu, tori tai muu julkinen paikka	164	29,4
Julkinen kulkuväline	14	2,5
Muu paikka/ei tiedossa	48	8,6
Yhteensä	558	100

Kuvio 2. Tapahtumapaikat rasistisissa rikoksissa, % (N=558).

Aineiston 558 rasistisesta rikoksesta noin 30 % (166 rikosta) tapahtui työssä tai työpaikalla. Näistä rikoksista yli 60 % tapahtui epäillyn työssä tai työpaikalla, noin 30 % uhrin työssä tai työpaikalla ja loput sekä epäillyn että uhrin työssä tai työpaikalla. Epäillyn työssä tai työpaikalla tapahtuneista rikoksista suurin osa (noin 85 %) oli syrjintärikoksia. Yli puolessa näistä rikoksista tapahtumapaikkana oli ravintola; tyypillisessä tapauksessa asiakkaalta kiellettiin sisäänkäynti hänen etnisen taustansa takia. Epäillyn työssä tai työpaikalla tapahtuneiden rikosten joukossa oli kolme ilmoitusta, jotka koskivat poliisin tai muun viranomaisen toimintaa. Rikosnimikkeet näissä ilmoituksissa olivat syrjintä, virkavelvollisuuden rikkominen ja kunnianloukkaus. Uhrin työssä tai työpaikalla tapahtuneista rikoksista suurin osa (noin 70 %) tapahtui ravintoloissa. Nämä rikokset olivat esimerkiksi ravintolan henkilökuntaan kohdistuvia

kunnianloukkauksia, uhkauksia ja pahoinpitelyitä tai ravintolaan kohdistuvia vahingontekoja.

3.2.1 Rikosnimikkeet tapahtumapaikan mukaan

Taulukossa 5 on esitetty rikosnimikkeet tapahtumapaikan mukaan.⁴ Ulkona julkisella paikalla tapahtuneista rikoksista suurin osa (60 %) oli eriasteisia pahoinpitelyrikoksia. Seuraavaksi eniten oli kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia. Ravintoloissa tai muissa julkisissa rakennuksissa tapahtuneissa rikoksissa yleisin rikos oli syrjintä (44 %); pahoinpitelyitä oli alle kolmannes ja kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia noin viidennes. Pihalla tai porraskäytävässä tapahtuneista rikoksista puolet oli kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia, pahoinpitelyitä ja vahingontekoja oli kumpiakin noin viidennes. Asunnossa tapahtuneissa rikoksissa yleisin rikosnimike oli kotirauhan rikkominen; myös kunnianloukkaukset ja laittomat uhkaukset olivat tavallisia.

Tapahtumapaikka oli siis yhteydessä rikosnimikkeeseen. Tiivistäen voisi sanoa: kadulla pahoinpidellään, ravintoloissa syrjitään, pihalla uhkaillaan ja nimitellään ja asunnossa häiritään kotirauhaa.

Taulukko 5. Rikosnimikkeet tapahtumapaikan mukaan, %.

Rikosnimike	Tapahtumapaikka					Yhteensä	
	Julkinen ulkoilmapaikka	Ravintola		Piha tai porraskäytävä	Asunto		Muu
		tai muu julkinen rakennus					
Pahoinpitely	60,1	29,9	20,7	13,6	20,0	35,1	
Kunnianloukkaus tai laitton uhkaus	24,2	21,6	50,0	34,8	14,5	28,0	
Syrjintä	1,1	44,3	0,0	1,5	29,1	16,7	
Kotirauhan rikkominen	0,0	0,0	4,3	39,4	0,0	5,4	
Vahingonteko	4,5	3,0	19,6	7,6	0,0	6,5	
Muu	10,1	1,2	5,4	3,0	36,4	8,4	
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	
N	178	167	92	66	55	558	

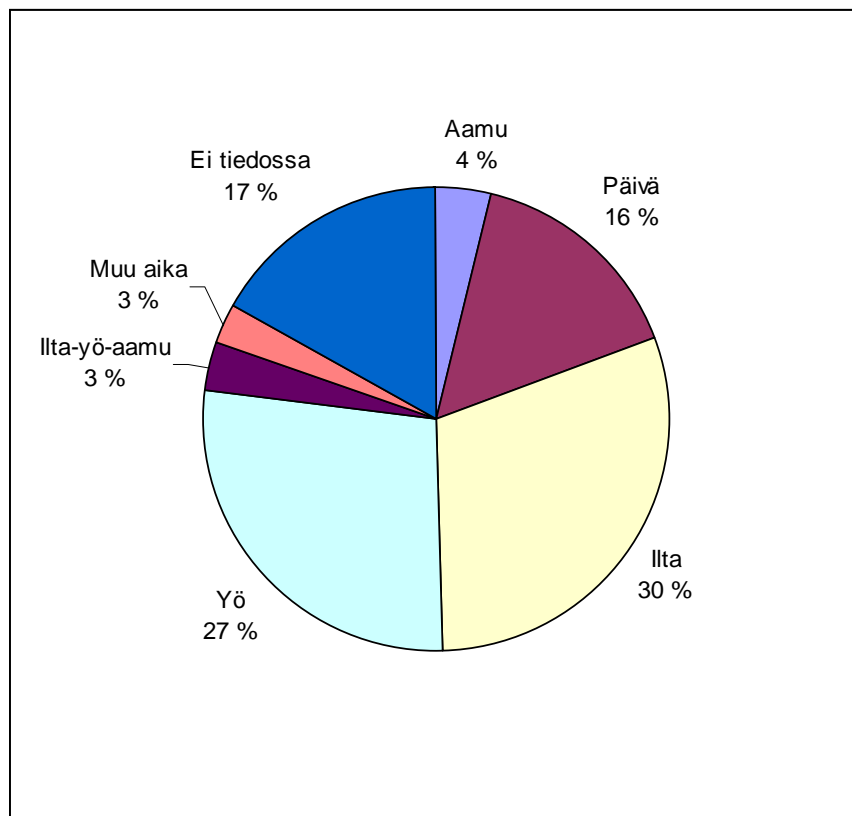
⁴ Taulukointeja varten muuttujien luokkia yhdistettiin. Muuttujien luokituksista kerrotaan tarkemmin liitteessä 3.

3.3 Tapahtuma-ajat

Kuten aikaisempinakin vuosina, valtaosa rasistisista rikoksista tapahtui illan ja yön aikana (taulukko 6 ja kuvio 3). Noin 30 % rikoksista tapahtui illalla, ja suunnilleen saman verran yön aikana. Luokkaan ”ilta-yö-aamu” oli luokiteltu noin 3 % rikoksista. Nämä olivat enimmäkseen vahingon- tekoja, joiden tarkka tapahtuma-aika ei ollut tiedossa. Päivällä tapahtui noin 16 % rasistisista rikoksista ja aamulla vain noin neljä prosenttia.

Taulukko 6. Tapahtuma-ajat rasistisissa rikoksissa.

	N	%
Aamu	22	3,9
Päivä	87	15,6
Ilta	167	29,9
Yö	153	27,4
Ilta-yö-aamu	19	3,4
Muu aika	16	2,9
Ei tiedossa	94	16,8
Yhteensä	558	100

Kuvio 3. Tapahtuma-ajat rasistisissa rikoksissa, % (N=558).

3.3.1 Rikosnimikkeet tapahtuma-ajan mukaan

Pahoinpitely oli yleisin rasistinen rikos kaikkina aikoina (taulukko 7). Yöllä pahoinpitelyiden osuus oli suurempi kuin muina aikoina; myös kotirauhan rikkomisia ja vahingontekoja oli enemmän. Kunnianloukkausten ja laittomien uhkausten sekä syrjintöjen osuudet taas olivat aamulla, päivällä ja illalla yötä suuremmat.

Taulukko 7. Rikosnimikkeet tapahtuma-ajan mukaan, %.

Rikosnimike	Tapahtuma-aika				Yhteensä
	Aamu tai päivä	Ilta	Yö	Muu	
Pahoinpitely	34,9	38,3	48,8	9,1	35,1
Kunnianloukkaus tai laiton uhkaus	33,9	26,9	14,5	44,5	28,0
Syrjintä	23,9	25,1	6,4	12,7	16,7
Kotirauhan rikkominen	0,0	3,6	7,6	10,0	5,4
Vahingonteko	0,9	1,8	16,3	3,6	6,5
Muu	6,4	4,2	6,4	20,0	8,4
Yhteensä	100	100	100	100	100
N	109	167	172	110	558

4 RASISTISTEN RIKOSTEN UHRIT

Valtaosa (yli 70 %) rasistisista rikoksista kohdistui ulkomaalaisiin tai ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin (kansalaisuus tai syntymämaa muu kuin suomi tai ilmoituksesta kävi ilmi, että uhrin vanhemmista jompikumpi tai molemmat ulkomaalaisia). Noin 15 %:ssa rasistisista rikoksista uhrina oli romani; lähes 85 % näistä rikoksista oli syrjintärikoksia. Muihin suomalaisiin vähemmistöihin kuin romaneihin kohdistui alle 2 % rasistisista rikoksista. Noin 7 %:ssa rikoksista uhrina oli valtaväestön edustaja. Valtaväestön edustaja joutui rasistisen rikoksen kohteeksi yleensä sen takia, että hänellä oli etniseen vähemmistöön kuuluva puoliso tai että hän oli etniseen vähemmistöön kuuluvan henkilön seurassa. Pienessä osassa rikoksista ei ollut uhria lainkaan, vaan ne kohdistuivat yleisesti ulkomaalaisia tai jotain tiettyä etnistä ryhmää vastaan (esimerkiksi rasistisen materiaalin levittäminen internetissä tai muulla tavoin).

Rasististen rikosten uhreja oli aineistossa yhteensä 544. Osa uhreista oli joutunut rasistisen rikoksen kohteeksi useamman kerran: 19 henkilöä kaksi kertaa ja kaksi henkilöä kolme kertaa. Rikoksen kohteina oli siis yhteensä 521 eri henkilöä.

Taulukossa 8 on esitetty rasististen rikosten uhrin kansalaisuuden mukaan. Selvästi suurin kansalaisuusryhmä oli suomalaiset, joita oli rasististen rikosten uhreista noin 47 %. Suomalaisista uhreista hieman alle puolet oli ulkomaalaistaustaisia; romaneja oli hieman alle kolmannes ja valtaväestön edustajia noin 16 %. Suomalaisen jälkeen suurimmat kansalaisuusryhmät olivat somalialaiset, venäläiset, turkkilaiset, irakilaiset ja iranilaiset. Näiden kansalaisuuksien edustajia oli rasististen rikosten uhrin joukossa yli 10. Nämä kansalaisuudet olivat myös edellisvuonna yleisimpiä rasististen rikosten kohteiksi joutuneita. Kun suhteutetaan näihin kansalaisuuksiin kohdistuneet rikokset Suomessa asuviin kansalaisuuksien edustajiin, eniten rasistisia rikoksia kohdistui somaleihin ja vähiten venäläisiin (taulukko 10).

Kaiken kaikkiaan ulkomaalaiset rasististen rikosten uhrin edustivat 50 eri kansalaisuutta (liitetaulukko 2). Suurin osa (yli 80 %) ulkomaalaisista uhreista asui Suomessa; käymässä oli noin 5 % ja lopuissa tapauksissa asumistietoa ei ollut saatavilla.

Taulukko 8. Rasististen rikosten uhrin kansalaisuuden mukaan (yleisimmät kansalaisuudet).

	N	%
Suomi	253	46,5
Somalia	57	10,5
Venäjä	34	6,3
Turkki	28	5,1
Irak	26	4,8
Iran	16	2,9
Afganistan	10	1,8
Jugoslavia	10	1,8
Bulgaria	8	1,5
Sudan	8	1,5
Kenia	7	1,3
Espanja	6	1,1
Intia	5	0,9
Marokko	5	0,9
Viro	5	0,9
Muu	66	12,1
Yhteensä	544	100

Myös syntymämaan mukaan tarkasteltuna erottuivat samat ryhmät (taulukko 9). Yli neljännes rasististen rikosten uhreista oli syntynyt Suomessa. Heistä hieman alle puolet oli romaneja, noin 16 % ulkomaa-laistaustaisia ja reilu neljännes valtaväestön edustajia. Suomen jälkeen yleisimmät syntymämaat olivat Somalia, Irak, Turkki, Neuvostoliitto, Iran ja Venäjä. Ruotsissa syntyneistä rasististen rikosten uhreista 12 oli romaneja, kaksi tummaihoista ja yksi oli joutunut rikoksen kohteeksi, koska oli etniseen vähemmistöön kuuluvan henkilön seurassa. Yksityiskohtainen lista uhrien syntymämaista on liitetaulukossa 3.

Syitä siihen, että tiettyjen etnisten ryhmien edustajat joutuvat rasististen rikosten uhreiksi muita useammin, voi olla useita. Edellä mainitut ryhmät (somalialaiset, venäläiset, turkkilaiset, irakilaiset ja iranilaiset) olivat vuonna 2004 15 yleisimmän Suomessa esiintyvän ulkomaan kansalaisuuden joukossa (taulukko 10). Toisaalta tähän joukkoon kuuluivat myös sellaiset maat kuin Britannia ja Saksa, mutta näiden maiden kansalaisiin ei rasistisia rikoksia kohdistunut. Rasismin kohteeksi joutuvatkin yleensä ns. ”näkyvät vähemmistöt” eli sellaiset henkilöt, jotka selvimmin poikkeavat valtaväestöstä (ks. kappale 1.1).

Suomalaisten on havaittu suhtautuvan eri tavalla eri etnisiin vähemmistöihin. Suhtautuminen meitä köyhemmistä maista lähtöisin oleviin, ulkonäöltään ja kulttuuriltaan poikkeaviin ihmisiin on torjuvampaa kuin suhtautuminen meitä enemmän muistuttaviin. ”Etnisen hierarkian” alapäässä ovat somalit, arabit, venäläiset ja kurdit. Myönteisimmin suhtaudutaan inkerinsuomalaisten, anglosaksien ja pohjoismaalaisten maahanmuuttoon. (Ks. kappale 1.3.)

Taulukko 9. Racististen rikosten uhrin syntymämaan mukaan (yleisimmät syntymämaat).

	N	%
Suomi	152	27,9
Somalia	81	14,9
Irak	31	5,7
Turkki	31	5,7
Neuvostoliitto	21	3,9
Iran	18	3,3
Venäjä	17	3,1
Ruotsi	15	2,8
Jugoslavia	11	2,0
Afganistan	9	1,7
Etiopia	9	1,7
Bulgaria	8	1,5
Sudan	8	1,5
Kenia	7	1,3
Marokko	7	1,3
Viro	7	1,3
Espanja	5	0,9
Gambia	5	0,9
Intia	5	0,9
Norsunluurannikko	5	0,9
Yhdysvallat	5	0,9
Muu	87	16,0
Yhteensä	544	100

Taulukko 10. Yleisimmät Suomessa asuneet vieraiden maiden kansalaisuudet* ja näihin kansalaisuuksiin kohdistuneet rasistiset rikokset vuonna 2004.

Kansalaisuus	Suomessa asuvia	Rasistisia rikoksia	Rasistisia rikoksia/1 000
Venäjä	24 626	34	1,4
Viro	13 978	5	0,4
Ruotsi	8 209	3	0,4
Somalia	4 689	57	12,2
Irak	3 392	26	7,7
Serbia ja Montenegro	3 336	0	0,0
Britannia	2 655	0	0,0
Saksa	2 626	0	0,0
Kiina	2 625	4	1,5
Iran	2 555	16	6,3
Turkki	2 359	28	11,9
Thaimaa	2 289	4	1,7
Yhdysvallat	2 040	1	0,5
Bosnia-Hertzegovina	1 641	1	0,6
Afganistan	1 588	10	6,3

*Lähde: Tilastokeskus 2005

Taulukon 10 mukaan suhteellisesti eniten rasistisia rikoksia kohdistui somaleihin. Seuraavaksi eniten rikoksia kohdistui turkkilaisiin, irakilaisiin, iranilaisiin ja afganistanilaisiin. Taulukon tulkinnassa on otettava huomioon, että rasististen rikosten määrä on niin pieni, että pienetkin satunnaiset muutokset lukumäärissä aiheuttavat muutoksia suhdelukuihin. Somaliensa joutuminen muita useammin rasismien kohteeksi on kuitenkin havaittu muissakin tutkimuksissa. Jasinskaja-Lahden ym. (2002, 134) mukaan somalit olivat kokeneet enemmän rasismia ja syrjintää kuin arabit, ja arabit puolestaan enemmän kuin virolaiset, venäläiset, suomalaisista syntyperää olevat, Kosovon albaanit ja vietnamilaiset.

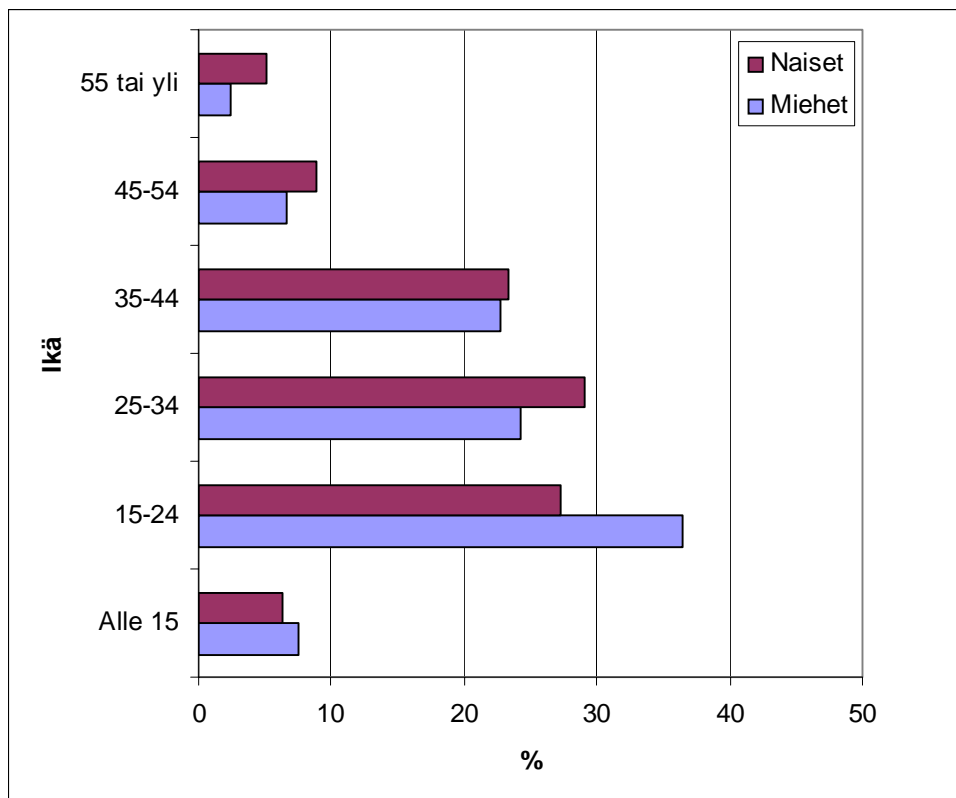
Rasististen rikosten uhreista 70 % oli miehiä. Myös aikaisempina vuosina suurin osa rikoksista on kohdistunut miehiin; miesten osuus uhreista oli vuonna 2000 79 %, vuonna 2001 76 %, vuonna 2002 75 % ja vuonna 2003 72 %. Naisten osuus rasististen rikosten uhreista on siis kasvanut hieman joka vuosi.

Yli 80 % rikoksista sattui 15–44-vuotiaille (taulukko 11 ja kuvio 4). Suurin yksittäinen ikäryhmä oli viime vuoden tapaan 15–24-vuotiaat,

kun vuosina 2000–2002 se oli 25–34-vuotiaat. Miehillä suurin ikäryhmä oli 15–24-vuotiaat ja naisilla 25–34-vuotiaat.

Taulukko 11. Racististen rikosten uhrin sukupuolen ja iän mukaan (sukupuoli ja ikä tiedossa), %.

Ikä	Miehet	Naiset	Kaikki
Alle 15	7,5	6,3	7,1
15-24	36,4	27,2	33,6
25-34	24,3	29,1	25,8
35-44	22,7	23,4	22,9
45-54	6,7	8,9	7,3
55 tai yli	2,4	5,1	3,2
Yhteensä	100	100	100
N	374	158	532

Kuvio 4. Racististen rikosten uhrin sukupuolen ja iän mukaan, % (N=532).

4.1 Rikosnimikkeet uhrin sukupuolen mukaan

Taulukossa 12 on esitetty rikosnimikkeet uhrin sukupuolen mukaan. Miehillä yleisin rasistinen rikos oli pahoinpitely ja naisilla kunnianloukkaus tai laiton uhkaus. Naisilla pahoinpitelyiden osuus oli pienempi kuin miehillä; kunnianloukkauksia, laittomia uhkauksia ja syrjintöjä taas oli suhteellisesti enemmän kuin miehillä.

Taulukko 12. Rikosnimikkeet uhrin sukupuolen mukaan, %.

Rikosnimike	Miehet	Naiset	Kaikki
Pahoinpitely	42,2	21,8	36,0
Kunnianloukkaus tai laiton uhkaus	24,5	38,2	28,7
Syrjintä	14,0	23,6	16,9
Kotirauhan rikkominen	5,3	6,1	5,5
Vahingonteko	7,1	4,2	6,3
Muu	6,9	6,1	6,6
Yhteensä	100	100	100
N	379	165	544

4.2 Rikosnimikkeet uhrin iän mukaan

Rikosnimikkeet vaihtelivat myös uhrin iän mukaan (taulukko 13). Pahoinpitelyiden osuus oli suurin nuorimmassa ikäryhmässä ja pienin vanhimmassa ikäryhmässä. Syrjintöjä taas oli suhteellisesti eniten vanhimmassa ikäryhmässä ja vähiten nuorimmassa ikäryhmässä. Myös kotirauhan rikkomisten osuus oli suurin vanhimmassa ikäryhmässä.

Taulukko 13. Rikosnimikkeet uhrin iän mukaan (ikä tiedossa), %.

Rikosnimike	Uhrin ikä			Yhteensä
	Alle 25	25-44	45 tai yli	
Pahoinpitely	44,2	33,2	19,6	36,3
Kunnianloukkaus tai laiton uhkaus	28,1	30,1	25,0	28,8
Syrjintä	10,1	19,7	32,1	17,1
Kotirauhan rikkominen	3,7	4,6	16,1	5,5
Vahingonteko	5,1	8,1	3,6	6,4
Muu	8,8	4,2	3,6	6,0
Yhteensä	100	100	100	100
N	217	259	56	532

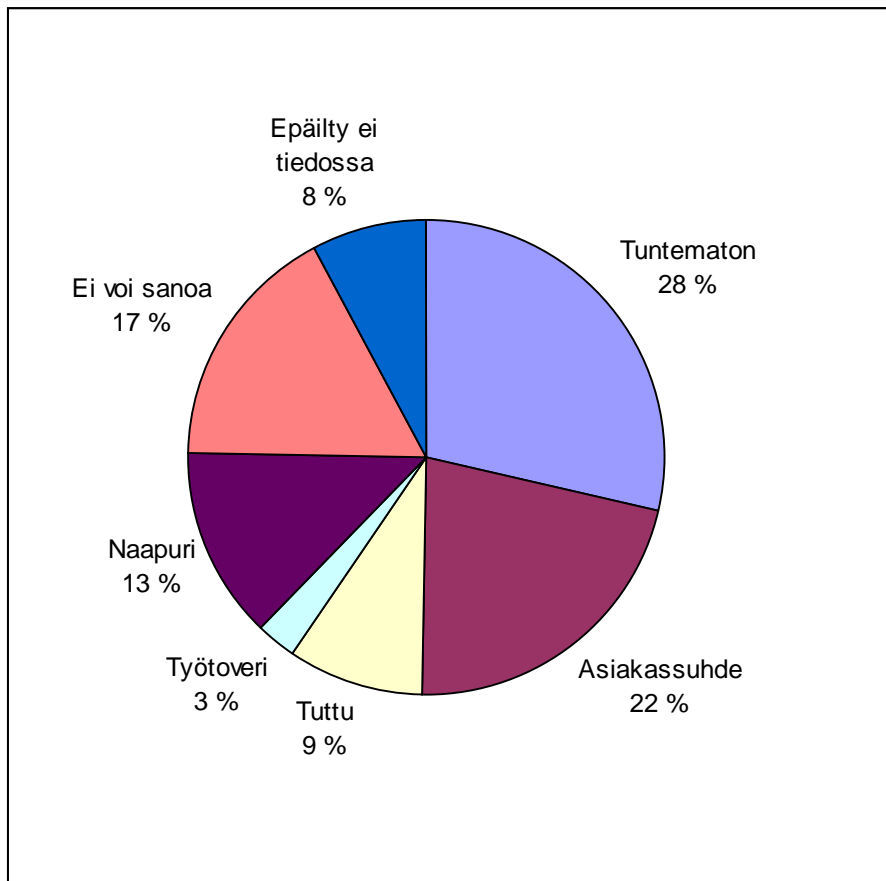
5 UHRIN JA EPÄILLYN SUHDE RASISTISISSA RIKOKSISSA

Uhrin suhdetta epäiltyyn kuvataan taulukossa 14 ja kuviossa 5. Noin 8 %:ssa rasistisista rikoksista epäilty ei ollut tiedossa. Yleisin rikosnimike näissä rikoksissa oli vahingonteko. Lähes 30 % rasistisista rikoksista oli tuntemattoman tekemiä, ja noin viidesosassa rikoksista uhrin ja epäillyn välillä oli asiakassuhde. Uhrin naapurin tekemiä oli noin 13 % rasistisista rikoksista. Epäilty oli uhrille tuttu noin 9 %:ssa rikoksista; lähes kaikki näistä tapauksista olivat sellaisia, joissa uhri tiesi epäillyn ulkonäöltä tai nimeltä, mutta ei kuitenkaan tuntenut tätä lähemmin. Työtoverin tekemiä rikoksia aineistossa oli 15. Yli 15 %:ssa rikoksista uhrin ja epäillyn suhde ei käynyt ilmi.

Uhrin ja epäillyn suhteen päättelemisen rikosilmoituksen tiedoista oli usein hankalaa. Useimmissa ilmoituksissa suhteen laadusta ei ollut mainintaa, vaan tieto piti lukea ”rivien välistä”. Näin ollen tietoa ei voida pitää täysin luotettavana. Voidaan kuitenkin sanoa, että useimmissa tapauksissa uhri ei tuntenut epäiltyä ainakaan hyvin, vaan kyse oli enemmänkin satunnaisesta kohtaamisesta. Kun lasketaan yhteen tuttujen, työtoverien ja naapurien tekemät rikokset, voidaan sanoa, että uhri tiesi tai tunsu epäillyn neljäsosassa rikoksista. Jos asiakassuhteessa tapahtuneet rikokset olisi luokiteltu tuntemattomien tekemiksi, olisi tuntemattomien tekemien rikosten osuus noussut 50 %:iin. Useimmiten asiakassuhteessa olleet uhri ja epäilty eivät todennäköisesti tunteneet toisiaan entuudestaan. (Vuosi 2000–2002 koskevissa selvityksissä luokka ”asiakassuhde” puuttui; näinä vuosina tuntemattomien tekemiä rikoksia oli noin puolet rasistisista rikoksista.) Myös osa niistä rikoksista, joissa uhrin ja epäillyn suhde ei käynyt ilmi tai joissa epäilty ei ollut tiedossa, oli todennäköisesti tuntemattomien tekemiä.

Taulukko 14. Uhrin suhde epäiltyyn rasistisissa rikoksissa.

	N	%
Tuntematon	160	28,7
Asiakassuhde	120	21,5
Tuttu	52	9,3
Työtoveri	15	2,7
Naapuri	73	13,1
Ei voi sanoa	94	16,8
Epäilty ei tiedossa	44	7,9
Yhteensä	558	100

Kuvio 5. Uhrin suhde epäiltyyn rasistisissa rikoksissa, % (N=558).

5.1 Rikosnimikkeet suhteen laadun mukaan

Tuntemattomien tekemistä rikoksista lähes 65 % oli eriasteisia pahoinpitelyrikoksia (taulukko 15). Asiakassuhteessa tapahtuneista rikoksista taas suurin osa oli syrjäntärikoksia. Tuttujen tai työtoverien tekemissä rikoksissa yleisin rikos oli pahoinpitely, joita oli hieman alle 40 %; kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia oli noin neljännes. Naapurien tekemistä rikoksista suurin osa (yli 60 %) oli kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia; myös kotirauhan rikkomisia oli suhteellisesti enemmän kuin muissa tekijäryhmissä.

Taulukko 15. Rikosnimikkeet suhteen laadun mukaan, %.

Rikosnimike	Uhrin suhde epäiltyyn					Yhteensä
	Tuntematon	Asiakassuhde	Tuttu tai työtoveri	Naapuri	Ei voi sanoa/ epäilty ei tiedossa	
Pahoinpitely	64,4	12,5	37,3	19,2	28,3	35,1
Kunnianloukkaus tai laitton uhkaus	25,0	10,8	25,4	61,6	29,7	28,0
Syrjäntä	0,0	74,2	1,5	1,4	1,4	16,7
Kotirauhan rikkominen	1,3	0,0	7,5	16,4	8,0	5,4
Vahingonteko	3,1	0,8	3,0	0,0	20,3	6,5
Muu	6,3	1,7	25,4	1,4	12,3	8,4
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
N	160	120	67	73	138	558

6 EPÄILLYT RASISTISISSA RIKOKSISSA

Rasistisista rikoksista epäiltyinä oli yhteensä 596 henkilöä. Näiden epäiltyjen henkilötiedot oli kirjattu rikosilmoituksiin; nämä tiedot eivät sisällä niitä epäiltyjä, joista oli mainittu ainoastaan tuntomerkit. Epäiltyjen määrä oli suuri, koska yhdessä rikoksessa voi olla useita epäiltyjä. Sama henkilö voi myös olla epäiltyinä useista eri rikoksista. Useat epäillyistä olivatkin epäiltyinä useista eri rikoksista samassa ilmoituksessa (esimerkiksi yksi henkilö pahoinpidelty kahta eri henkilöä, jolloin hän on epäiltyinä kahdesta eri rikoksesta). *Eri* henkilöitä epäiltyinä oli yhteensä 392.

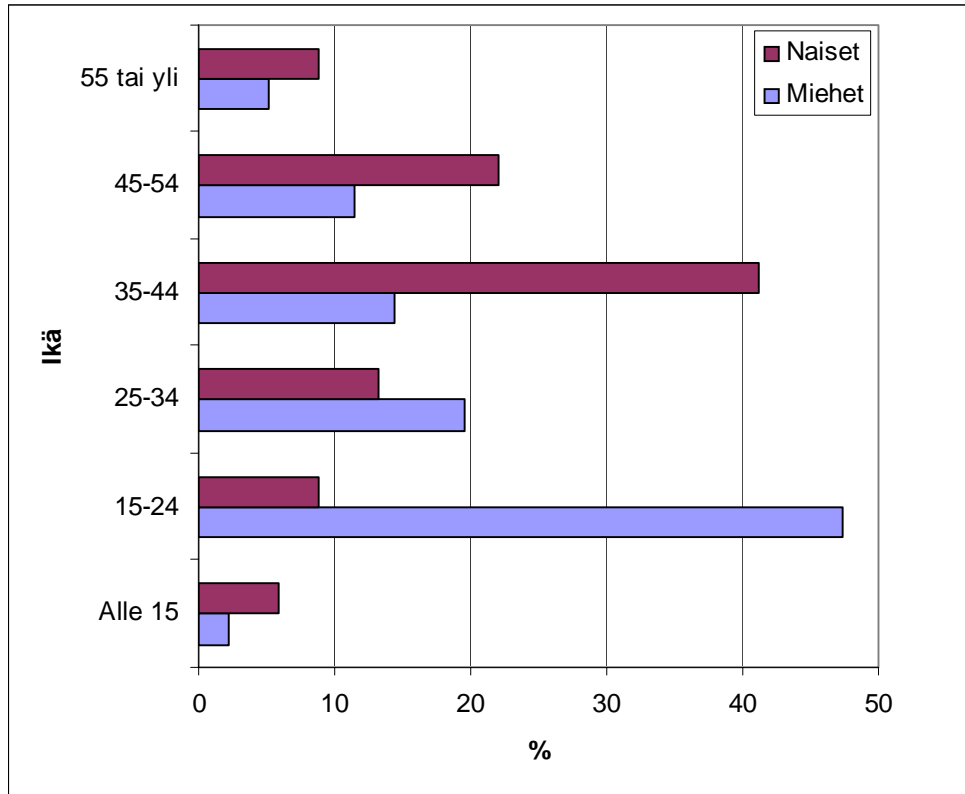
Lähes kaikki epäillyt (n. 97 %) olivat Suomen kansalaisia ja suurin osa (94 %) epäillyistä oli myös syntynyt Suomessa. Valtaosa (yli 85 %) epäillyistä oli miehiä. Yli 40 % epäillyistä oli iältään 15–24-vuotiaita (taulukko 16). Suurin yksittäinen ryhmä epäiltyjen joukossa oli 15–24-vuotiaat miehet, joita oli yli 40 % kaikista epäillyistä. Miehillä selvästi suurin ikäryhmä olikin 15–24-vuotiaat, kun taas naisilla suurin ikäryhmä oli 35–44-vuotiaat (kuvio 6). Näistä naisista 43 % oli epäiltyinä syrjintärikoksista.

Myös aikaisempina vuosina suurin osa epäillyistä on ollut miehiä. Iältään epäillyt ovat olleet nuorehkoja; suurin ikäryhmä on myös vuosina 2000–2003 ollut 15–24-vuotiaat.

Taulukko 16. Rasistisista rikoksista epäillyt sukupuolen ja iän mukaan (sukupuoli ja ikä tiedossa), %.

Ikä	Miehet	Naiset	Kaikki
Alle 15	2,2	5,9	2,6
15-24	47,3	8,8	42,8
25-34	19,5	13,2	18,8
35-44	14,4	41,2	17,6
45-54	11,4	22,1	12,7
55 tai yli	5,1	8,8	5,6
Yhteensä	100	100	100
N	507	68	575

Skinit mainittiin 42 rikoksen yhteydessä (kaikista 558 rasistisesta rikoksesta). Skinien tekemistä rikoksista kolme neljäsosaa oli eriasteisia pahoinpitelyrikoksia.

Kuvio 6. Rasistisista rikoksista epäillyt sukupuolen ja iän mukaan, % (N=575).

6.1 Rikosnimikkeet epäillyn sukupuolen mukaan

Miesten ja naisten tekemät rikokset erosivat toisistaan. Miehet syyllistyivät naisia huomattavasti useammin pahoinpitelyrikokseen (taulukko 17). Naisten tekemistä rikoksista taas suhteellisesti suurempi osa oli kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia sekä syrjintöjä.

Taulukko 17. Rikosnimikkeet epäillyn sukupuolen mukaan, %.

Rikosnimike	Miehet	Naiset	Kaikki
Pahoinpitely	49,1	14,8	44,5
Kunnianloukkaus tai laiton uhkaus	22,3	33,3	23,8
Syrjintä	12,8	43,2	16,9
Kotirauhan rikkominen	4,5	4,9	4,5
Vahingonteko	3,1	0,0	2,7
Muu	8,2	3,7	7,6
Yhteensä	100	100	100
N	515	81	596

6.2 Rikosnimikkeet epäillyn iän mukaan

Myös eri-ikäisten tekemät rikokset olivat erilaisia (taulukko 18). Nuorimmassa ikäryhmässä pahoinpitelyjen osuus oli yli 60 %, kun taas vanhimmassa ikäryhmässä pahoinpitelyjä oli alle 15 %. Vanhempien epäiltyjen tekemistä rikoksista suurempi osa oli kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia sekä syrjintöjä.

Taulukko 18. Rikosnimikkeet epäillyn iän mukaan, % (ikä tiedossa).

Rikosnimike	Epäillyn ikä			Yhteensä
	Alle 25	25-44	45 tai yli	
Pahoinpitely	63,2	38,8	14,3	45,4
Kunnianloukkaus tai laiton uhkaus	19,2	28,2	27,6	24,0
Syrjintä	3,1	22,0	35,2	15,8
Kotirauhan rikkominen	6,5	2,9	3,8	4,7
Vahingonteko	5,0	1,0	1,0	2,8
Muu	3,1	7,2	18,1	7,3
Yhteensä	100	100	100	100
N	261	209	105	575

7 RASISTISTEN RIKOSTEN RYHMITTELYÄ

Rasistisia rikoksia voidaan ryhmitellä aikaisempien vuosien tapaan (esim. Sisäasiainministeriö 2003 ja Keränen 2005). *Suurimman rasististen rikosten ryhmän muodostivat eriasteiset pahoinpitelyt.* Yhteensä pahoinpitelyn yrityksiä ja eriasteisia pahoinpitelyitä oli 196 kappaletta eli noin 35 % rasistisista rikoksista. Pahoinpitelyiden osuus oli hieman edellisvuotta pienempi; vuonna 2003 niitä oli noin 40 % rasistisista rikoksista. Yli puolet eriasteisista pahoinpitelyrikoksista tapahtui ulkona julkisella paikalla (tie, katu, tori). Ravintoloissa tapahtui noin viidennes pahoinpitelyistä. Valtaosa (75 %) pahoinpitelyrikoksista sattui illan ja yön aikana, ja yli puolessa tapauksista epäilty oli uhrille tuntematon. Pahoinpitelyrikoksissa sekä uhrin että epäillyn olivat tyypillisesti nuorehkoja miehiä.

Toisen suuren rasististen rikosten ryhmän muodostivat kunnianloukkaukset ja laittomat uhkaukset, joita oli yhteensä 156 eli yli neljännes rasistisista rikoksista. Kunnianloukkaukset olivat rasistista nimitelyä, joka liittyi uhrin ulkonäköön ja etniseen taustaan. Yli kolmannes kunnianloukkauksista tapahtui uhrin asuintalon pihassa tai porraskäytävässä, jolloin tekijänä oli yleensä naapuri. Julkisella paikalla ulkona tapahtui noin viidennes kunnianloukkauksista; tällöin tekijä oli useimmiten uhrille tuntematon. Laittomat uhkaukset olivat usein väkivallalla ja tappamisella uhkailua. Joskus uhkausta tehostettiin näyttämällä jotain asetta. Laittomat uhkaukset tapahtuivat useimmiten ulkona julkisella paikalla (27 %), uhrin asunnossa (21 %) tai ravintolassa (19 %). Noin neljäsosassa laittomista uhkauksista tekijä oli uhrille tuntematon ja noin viidesosassa epäilty oli uhrin naapuri.

Syrjinnät muodostivat aikaisempaa suuremman osan rasistisista rikoksista; niitä oli 93 eli yli 15 % rasistisista rikoksista. Yli puolet syrjinnöistä tapahtui ravintoloissa ja noin neljännes muissa julkisissa rakennuksissa (esimerkiksi kaupat, kioskit, kahvilat) Tyypillisessä syrjintätapauksessa etniseen vähemmistöön kuuluvalla henkilöllä kiellettiin sisäänpääsy ravintolaan. Vähemmistöön kuuluvaa henkilöä saatettiin myös kieltäytyä palvelemasta ravintolassa tai muussa julkisessa rakennuksessa. Suurin osa (n. 75 %) syrjinnöistä kohdistui romaneihin.

Vahingontekoja oli edellisvuotta vähemmän. Eriasteisia vahingontekoja (lievä vahingonteko ja vahingonteko) tuli poliisin tietoon 36. Useimmiten vahingonteot kohdistuivat ulkomaalaisten tai ulkomaalais-taustaisten henkilöiden autoihin; myös heidän omistamiinsa tai pitämiinsä ravintoloihin kohdistui muutama vahingonteko. Yli 40 % vahingonte-oista tapahtui illan ja yön aikana; suunnilleen saman verran oli luokiteltu luokkaan ”ilta-yö-aamu”. Noin 60 %:ssa vahingonteosta epäilty ei ollut tiedossa.

Kotirauhan rikkomisia oli rasististen rikosten joukossa 30. Kotirauhan rikkomiset tapahtuivat uhrin asunnossa tai asuintalon pihalla tai porraskäytävässä. Kotirauhaa rikottiin esimerkiksi potkimalla asunnon ovia, rikkomalla ikkunoita, soittelemalla häiriöpuheluita tai lähettelemälä häiritseviä tekstiviestejä. 40 % kotirauhan rikkomisista oli naapurin tekemiä.

Oman pienen ryhmänsä rasistisista rikoksista muodostivat teot, jotka oli suunnattu yleisesti ulkomaalaisia tai jotakin tiettyä etnistä ryhmää vastaan. Tällaisia rikoksia olivat esimerkiksi rasistisen materiaalin levittäminen internetissä tai ”esitteiden” avulla tai rasististen mielipiteiden levittäminen muulla tavoin. Näistä rikoksista neljä oli nimikkeellä ”kiihottaminen kansanryhmää vastaan” ja neljä nimikkeellä ”muu tutkinta”.

8 RASISTISET RIKOKSET ALUEELLISESTI TARKASTELTUNA

Taulukossa 19 ja kuviossa 7 on esitetty rasistiset rikokset lääneittäin. Lähes 60 % rasistisista rikoksista tapahtui Etelä-Suomen läänissä, missä suuri osa Suomen ulkomaalaisesta väestöstä asuukin. Länsi-Suomen läänissä tapahtui vajaa neljännes, Itä-Suomen läänissä noin kymmenesosa ja Oulun läänissä noin 6 % rasistisista rikoksista. Lapin läänissä tapahtui 12 rasistista rikosta ja Ahvenanmaalla yksi.

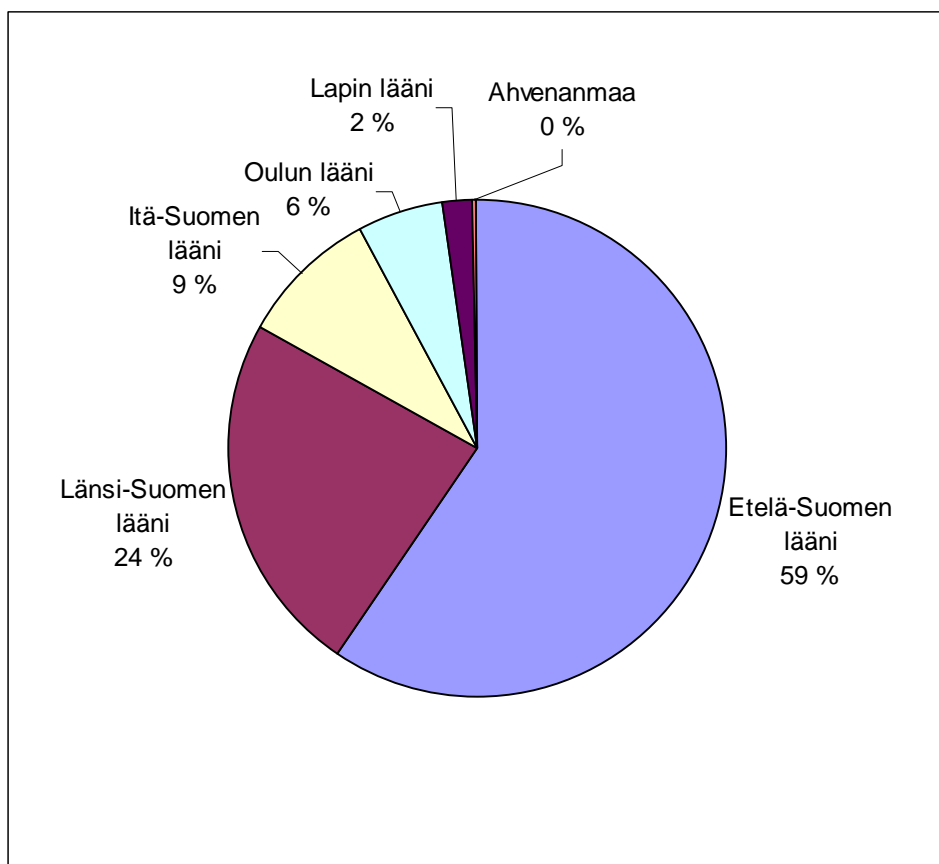
Myös vuosina 2000–2003 noin puolet tai yli puolet rasistisista rikoksista tapahtui Etelä-Suomen läänissä. Toiseksi eniten rasistisia rikoksia on näinä vuosina tapahtunut Länsi-Suomen läänissä. Itä-Suomen läänin osuus rasistisista rikoksista on ollut vuosina 2003 ja 2004 aikaisempaa pienempi. Oulun läänin osuus rasistisista rikoksista on ollut vuotta 2003 lukuun ottamatta viiden prosentin tienoilla. Lapin läänissä ja Ahvenanmaalla rasistisia rikoksia on tapahtunut vain muutamia.

Kun suhteutetaan rasististen rikosten määrä läänin ulkomaalaiseen väestöön, tapahtui Etelä-Suomen läänissä 5,1 rasistista rikosta tuhatta ulkomaalaista kohti, Länsi-Suomen läänissä 4,5, Itä-Suomen läänissä 8,8, Oulun läänissä 7,0 ja Lapin läänissä 6,1.⁵ Vaikka rasistisia rikoksia tapahtui siis määrällisesti eniten Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen lääneissä, suhteessa ulkomaalaiseen väestöön niitä oli vähemmän kuin muissa lääneissä. Kaikki rasististen rikosten uhrin eivät kuitenkaan olleet ulkomaalaisia, ja kaikki ulkomaalaiset uhrin eivät asuneet Suomessa. Kun otetaan huomioon vain Suomessa asuville ulkomaan kansalaisille tapahtuneet rasistiset rikokset ja suhteutetaan ne läänin ulkomaalaiseen väestöön, tapahtui Etelä-Suomen läänissä ja Länsi-Suomen läänissä kaksi rikosta tuhatta ulkomaalaista kohti, Itä-Suomen läänissä 5,4, Oulun läänissä 3,6 ja Lapin läänissä 1,5.

⁵ Vuonna 2004 Etelä-Suomen läänissä asui 65 500 ulkomaiden kansalaista, Länsi-Suomen läänissä 29 142, Itä-Suomen läänissä 5 772, Oulun läänissä 4 447 ja Lapin läänissä 1 965. (Tilastokeskus 2005.)

Taulukko 19. Rasistiset rikokset lääneittäin.

	N	%
Etelä-Suomen lääni	331	59,3
Länsi-Suomen lääni	132	23,7
Itä-Suomen lääni	51	9,1
Oulun lääni	31	5,6
Lapin lääni	12	2,2
Ahvenanmaa	1	0,2
Yhteensä	558	100

Kuvio 7. Rasistiset rikokset lääneittäin, % (N=558).

Rasististen rikosten jakautumista kunnittain kuvataan taulukossa 20. Lähes kolmannes koko maan rasistisista rikoksista tapahtui Helsingissä. Seuraavaksi eniten rikoksia tapahtui Espoossa ja Vantaalla; yli 45 % rasistisista rikoksista tapahtui siis pääkaupunkiseudulla. Länsi-Suomen läänissä rikosluvuiltaan suurimmat kunnat olivat Tampere ja Turku, Itä-Suomen läänissä Mikkeli ja Joensuu ja Oulun läänissä Oulu.

Myös aikaisempina vuosina selvästi eniten rasistisia rikoksia on tapahtunut Helsingissä. Myös Espoo ja Vantaa ovat olleet rikosluvuiltaan suurimpien kuntien joukossa. Yleensä kärkipäässä on ollut myös Joensuu, mutta vuonna 2004 siellä tapahtui vähemmän rasistisia rikoksia kuin aikaisempina vuosina. Yksittäisten kuntien vertailussa on otettava huomioon, että rasististen rikosten määrä useimmissa kunnissa on niin pieni, että luvuissa näkyvät pienetkin satunnaiset muutokset. Myös rasismikoodia saatetaan käyttää eri tavalla eri paikkakunnilla. Jos joissain kunnissa rasismikoodia käytetään tarkemmin kuin toisissa, niin näissä kunnissa rasistisia rikoksia näyttää olevan enemmän.

Taulukko 20. Rasistiset rikokset kunnittain (rikosluvuiltaan suurimmat kunnat).

	N	%
Helsinki	172	30,8
Espoo	46	8,2
Vantaa	37	6,6
Tampere	27	4,8
Turku	18	3,2
Oulu	16	2,9
Mikkeli	15	2,7
Kokkola	13	2,3
Kotka	12	2,2
Järvenpää	11	2,0
Jyväskylä	10	1,8
Joensuu	9	1,6
Nurmijärvi	8	1,4
Lahti	7	1,3
Pori	7	1,3
Vaasa	7	1,3
Muu	143	25,6
Yhteensä	558	100

Kun kymmenen rikosluvuiltaan suurimman kunnan rikosluvut suhteutetaan kunnissa asuvien ulkomaalaisten määriin, huomataan, että suhteellisesti eniten rasistisia rikoksia tapahtui pienemmissä kunnissa (Kokkola, Mikkeli, Järvenpää). Vähiten rikoksia suhteessa ulkomaalaiseen väestöön tapahtui Turussa. Helsinki sijoittui vertailussa keskivaiheille. Kun sama suhteutus tehdään Suomessa asuviin ulkomaalaisiin kohdistuneille rikoksille, pysyvät rikosluvuiltaan suhteellisesti suurimmat ja pienimmät kunnat samoina.

9 LOPUKSI

Tässä selvityksessä kartoitettiin vuonna 2004 Suomessa tapahtuneita poliisin tietoon tulleita rasistisia rikoksia ja niiden ominaispiirteitä. Rasistiseksi luokiteltiin rikokset, joissa jonkin etnisen ryhmän edustaja oli joutunut rikoksen kohteeksi pääasiassa tai ainakin osittain ryhmään kuulumisen perusteella. Selvityksen aineistona oli poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä (RIKI) tietyin ehdoin poimitut rikosilmoitukset.

Vuonna 2004 tapahtui 558 poliisin tietoon tullutta rasistista rikosta. Rasististen rikosten määrä oli hieman edellisvuotta suurempi; vuonna 2003 poliisin tietoon tuli 522 rasistista rikosta. Tämän selvityksen perusteella ei voida sanoa, ovatko rasistiset rikokset sinänsä lisääntyneet, vai johtuuko rikosten suurempi määrä siitä, että entistä suurempi osa rasistisista rikoksista on tullut poliisin tietoon. Rasististen rikosten ilmoitusalttius saattaa vaihdella eri vuosina.

Yleisin rasistinen rikos oli aikaisempien vuosien tapaan pahoinpitely. Yhteensä pahoinpitelyn yrityksiä ja eriasteisia pahoinpitelyitä oli yli kolmannes rasistisista rikoksista. Muita yleisiä rikosnimikkeitä olivat kunnianloukkaus, syrjintä ja laiton uhkaus. Tavallisin tapahtumapaikka oli julkinen ulkoilmapaikka kuten tie, katu, tori tai puisto; tällaisella paikalla tapahtui vajaa kolmannes rasistisista rikoksista. Seuraavaksi eniten rasistisia rikoksia (20 %) tapahtui ravintoloissa. Valtaosa rasistisista rikoksista tapahtui illan ja yön aikana.

Valtaosa (yli 70 %) rasistisista rikoksista kohdistui ulkomaalaisiin tai ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin. Noin 15 %:ssa rikoksista uhrina oli romani. Lähes puolet rasististen rikosten uhreista oli Suomen kansalaisia; suomalaisten jälkeen suurimmat kansalaisuusryhmät olivat somalialaiset, venäläiset, turkkilaiset, irakilaiset ja iranilaiset. Myös syntymämaan mukaan tarkasteluna erottuivat samat ryhmät. Suurin osa (70 %) rasististen rikosten uhreista oli miehiä. Iältään uhrin olivat nuorehkoja; yli 80 % rikoksista sattui 15–44-vuotiaille. Myös rasistisista rikoksista epäillyistä suurin osa (yli 85 %) oli miehiä. Yli 40 % epäillyistä oli iältään 15–24-vuotiaita. Suurin yksittäinen ryhmä epäiltyjen joukossa oli

15–24-vuotiaat miehet, joita oli yli 40 % kaikista epäillyistä. Epäillyistä suurin osa oli suomalaisia.

Lähes 30 % rasistisista rikoksista oli tuntemattoman tekemiä, ja noin viidesosassa rikoksista uhrin ja epäillyn välillä oli asiakassuhde. Neljäsosassa rikoksista uhri tiesi tai tunsu epäillyn (epäilty oli uhrin tuttu, työtoveri tai naapuri).

Lähes 60 % rasistisista rikoksista tapahtui Etelä-Suomen läänissä, missä suuri osa Suomen ulkomaalaisesta väestöstä asuukin. Helsingissä tapahtui lähes kolmannes koko maan rasistisista rikoksista. Seuraavaksi eniten rikoksia tapahtui Espoossa ja Vantaalla; yhteensä yli 45 % rasistisista rikoksista tapahtui pääkaupunkiseudulla.

Sekä uhrin että epäillyn sukupuoli ja ikä olivat yhteydessä rikosnimikkeisiin. Miehiin kohdistuneista rikoksista suurempi osa oli pahoinpitelyitä kuin naisiin kohdistuneista rikoksista; samoin miesten tekemistä rikoksista suurempi osa oli pahoinpitelyitä kuin naisten tekemistä rikoksista. Iän mukaan rikokset muuttuivat siten, että nuorempiin kohdistuneista ja nuorten tekemistä rikoksista suurempi osa oli pahoinpitelyitä kuin vanhempiin kohdistuneista ja vanhempien tekemistä rikoksista.

Myös tapahtumapaikka ja -aika sekä uhrin ja epäillyn suhde olivat yhteydessä rikosnimikkeisiin. Ulkona julkisella paikalla tapahtuneista rikoksista suurin osa oli pahoinpitelyitä. Ravintoloissa tai muissa julkisissa rakennuksissa tapahtuneissa rikoksissa yleisin rikos oli syrjintä, pihalla tai porraskäytävässä tapahtuneissa rikoksissa kunnianloukkaus tai laiton uhkaus, ja asunnossa tapahtuneissa rikoksissa kotirauhan rikkominen. Öiseen aikaan tapahtuneista rikoksista suurempi osa oli pahoinpitelyitä kuin muina aikoina tapahtuneista rikoksista. Tuntemattomien tekemistä rikoksista lähes 65 % oli eriasteisia pahoinpitelyrikoksia; asiakassuhteessa tapahtuneista rikoksista taas suurin osa oli syrjintärikoksia. Tuttujen tai työtoverien tekemisissä rikoksissa yleisin rikos oli pahoinpitely ja naapurien tekemistä rikoksissa kunnianloukkaus tai laiton uhkaus.

Tämän selvityksen mukaan rasistinen rikos kohdistui yleensä ulkomaalaiseen tai ulkomaalaistaustaiseen henkilöön, ja tekijä oli suomalainen. Valtaväestöön kohdistuneet rasistiset rikokset olivat harvinaisia. Myöskään etnisten vähemmistöjen keskinäisiä välienselvittelyjä ei tässä aineistossa ollut montaa. Suomen perinteisistä vähemmistöistä rasististen

rikoksen kohteiksi joutuivat lähes yksinomaan romanit; myös juutalaisiin kohdistuneita rasistisia rikoksia oli aineistossa muutama.

Sisäasiainministeriön selvitysten valossa rasististen rikosten kokonaiskuva näyttää pysyneen viime vuodet melko vakaana. Eri vuosien tietojen vertailua vaikeuttaa se, että aineistot on eri vuosina muodostettu eri tavoin. Kuitenkaan rasististen rikosten kokonaismäärissä tai rikosnimikkeiden jakaumissa ei näytä tapahtuneen suuria muutoksia. Vuonna 2004 syrjintöjä oli aiempaa enemmän ja vahingontekoja taas vähemmän. Tämän selvityksen tietojen perusteella ei voida kuitenkaan sanoa, ovatko esimerkiksi syrjintätapaukset sinänsä lisääntyneet vai onko niistä vain ilmoitettu poliisille aiempaa useammin.

Tämä selvitys kertoo vain poliisin tietoon tulleista rasistisista rikoksista. Suuri osa rasistisista rikoksista jää ilmoittamatta poliisille; esimerkiksi maahanmuuttajien uhritutkimuksen tulosten mukaan (Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 99–100) 71 % rasistisen rikoksen uhriksi joutuneista ja 86 % syrjivän kohtelun uhriksi joutuneista ei ollut koskaan ilmoittanut rikoksesta poliisille. Voidaan olettaa, että erityisesti lievät rasistiset rikokset jäävät ilmoittamatta poliisille. Tätä oletusta tukee se, että uhritutkimuksen mukaan yleisin rasistinen rikos oli solvaus, kun taas rikosilmoitukseen perustuneiden selvitysten perusteella yleisin rasistinen rikos on ollut pahoinpitely.

Osa poliisin tietoonkin tulleista rasistisista rikoksista voi jäädä tämän selvityksen ulkopuolelle. Rasististen rikosilmoitusten poimiminen kaikkien ilmoitusten joukosta on hankalaa; esimerkiksi rasististen ilmoitusten seulominen kansalaisuus- ja syntymämaatietojen avulla käy koko ajan hankalammaksi. Helpoiten rasististen ilmoitusten poimiminen kävisi rasismikoodin avulla. Ongelmana on kuitenkin se, ettei kaikkia rasistisia ilmoituksia merkitä rasismikoodilla. Tämän selvityksen 400 rasistiseksi luokitellusta rikosilmoituksesta poliisi oli merkinnyt rasismikoodilla noin puolet. Rikoksen rasistisuuden päättelemisen jälkikäteen rikosilmoituksen tietojen perusteella on vaikeaa. Tämän takia olisi tärkeää, että tapauksen tunteva henkilö luokittelisi ilmoituksen rasismijutuksi, jos siihen on aihetta.

Tämä selvitys perustuu rikosilmoitukseen kirjattuihin tietoihin. Rikosilmoitusten käyttämisessä selvityksen/tutkimuksen aineistona on

omat ongelmansa. Rikosilmoitusjärjestelmä on suunniteltu rikostutkimuksen tarpeisiin, ei tutkimuksen tekoa varten. Monet sellaiset seikat, jotka olisivat tutkimuksen teon kannalta mielenkiintoisia, jäävät kirjaamatta rikosilmoituksiin, koska ne eivät ole olennaisia rikoksen selvittämisen kannalta. Ilmoitusten kirjaamisessa saattaa myös esiintyä yksilöllisiä ja alueellisia eroja. Osaan ilmoituksista oli kirjattu tapahtumien kulku tarkasti, kun taas osassa ilmoituksista oli vain niukat tiedot. Tämä saattaa tietysti johtua myös siitä, ettei tapahtumien kulusta ollut enempää tietoa. Rasismikoodia saatetaan käyttää eri tavalla eri paikkakunnilla.

Kuten aikaisemmin mainittiin, rikoksen motiivin päättelemisen rikosilmoituksen tietojen perusteella osoittautui hankalaksi. Rikosilmoituksessa saattoi esimerkiksi olla useiden henkilöiden kuvauksia tapahtuneesta; nämä kuvaukset saattoivat erota toisistaan hyvinkin paljon. Joissain ilmoituksissa esiintyi myös aiheettomalta vaikuttavia rasismisyytöksiä. Lisäksi on muistettava, että rikoksen luokittelemisessa rasistiseksi on aina kyse tulkinnasta; eri henkilöt saattaisivat tulkita samaa tapahtumaa eri tavalla. Selvityksen tuloksiin saattaa vaikuttaa siis myös se, kuka selvitystä tekee.

Edellä mainituista puutteista ja ongelmista huolimatta tämä selvitys antaa tietoa poliisin tietoon tulleiden rasististen rikosten määrästä ja näiden rikosten ominaispiirteistä. Selvitys kertoo myös osaltaan siitä, että etnisiin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt kohtaavat Suomessa rasismia. He joutuvat rasistisen häirinnän ja rasististen rikosten kohteiksi liikkueensa julkisilla paikoilla, mutta myös kotinsa piirissä ja työssään.

Jatkossa mielenkiintoinen tutkimuksen kohde voisi olla rasististen rikosilmoitusten koko ”elinkaaren” seuraaminen. Olisi tärkeää selvittää, mitä rasistiseksi luokitelluille tapauksille tapahtuu rikosilmoituksen tekemisen jälkeen, siis miten ne etenevät oikeusjärjestelmässä.

LÄHTEET

- Jaakkola, Magdalena (1999): Maahanmuutto ja etniset asenteet. Suomalaisen suhtautuminen maahanmuuttajiin 1987–1999. Työpoliittinen tutkimus 213. Työministeriö, Helsinki.
- Jasinskaja-Lahti, Inga & Liebkind, Karmela & Vesala, Tiina (2002): Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Gaudeamus, Helsinki.
- Kanervo, Sari & Saarinen, Tiina (2004): Kulttuurit keskuudessamme. Turun kulttuurikeskus, Turku.
- Keränen, Tuunia (2005): Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2003. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 39. Poliisiammattikorkeakoulu, Espoo.
- Kortteinen, Juhani (1996): Romanit ja muut perinteiset vähemmistömme. Teoksessa Dahlgren, Taina & Kortteinen, Juhani & Lång, K.J., Pentikäinen, Merja & Scheinin, Martin (toim.) (1996): Vähemmistöt ja niiden syrjintä Suomessa. Ihmisoikeusliitto r.y.:n julkaisusarja n:o 4. Yliopistopaino, Helsinki.
- Liebkind, Karmela (1994): Maahanmuuttajat ja kulttuurien kohtaaminen. Teoksessa Liebkind, Karmela (toim.) (1994): Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Gaudeamus, Helsinki.
- Makkonen, Timo (1997): Rasismin ja etnisen syrjinnän seurantajärjestelmä. Teoksessa Suvaitsevaan Suomeen – kokemuksia kampanjavuosilta. Työministeriö, Helsinki.
- Makkonen, Timo (2000): Rasismi Suomessa 2000. Tutkimusraportti. Ihmisoikeusliitto, Helsinki.
- Pentikäinen, Juha (1997): Uskonnollis-kulttuuriset vähemmistöt. Teoksessa Pentikäinen, Juha & Hiltunen, Marja (toim.) (1997): Suomen kulttuurivähemmistöt. Suomen Unesco-toimikunnan julkaisuja No 72. Suomen Unesco-toimikunta, Helsinki.
- Pohjanpää, Kirsti & Paananen, Seppo & Nieminen, Mauri (2003): Maahanmuuttajien elinolot. Venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten elämää Suomessa 2002. Tilastokeskus, Helsinki.
- Seurujärvi-Kari, Irja & Morottaja, Matti & Pentikäinen, Juha & Hirvonen, Vuokko & Aikio-Puoskari, Ulla (1997): Suomen saamelaiset. Teoksessa Pentikäinen, Juha & Hiltunen, Marja (toim.) (1997): Suomen kulttuurivähemmistöt. Suomen Unesco-toimikunnan julkaisuja No 72. Suomen Unesco-toimikunta, Helsinki.
- Sisäasiainministeriö (1998): Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 1997. Poliisiosaston julkaisu 4/1998.
- Sisäasiainministeriö (1999): Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 1998. Poliisiosaston julkaisu 11/1999.

Sisäasiainministeriö (2000): Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus 1999. Poliisiosaston julkaisu 9/2000.

Sisäasiainministeriö (2001): Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2000. Poliisiosaston julkaisu 15/2001.

Sisäasiainministeriö (2002): Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2001. Poliisiosaston julkaisu 12/2002.

Sisäasiainministeriö (2003): Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus 2002. Poliisiosaston julkaisu 12/2003.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2004): Suomen romanit. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2004:2. Helsinki.

Tilastokeskus (2005). (www.tilastokeskus.fi > Tilastot > Tilastot aiheittain > Väestö > Väestörakenne.)

LIITE 1

AINEISTON MUODOSTAMINEN RASISMISELVITYKSISSÄ 1997–2004

- **Vuotta 1997 koskeva selvitys:** aineistoon poimittiin ilmoitukset, joissa ainakin yhden asianomistajan kansalaisuus tai syntymämaa oli muu kuin Suomi. Poiminnassa olivat mukana vain tietyt rikosnimikkeet (68 rikosnimikettä). Lisäksi aineistoon otettiin mukaan kaikki ilmoitukset, joissa oli rikosnimikkeenä tuhotyö, kiihottaminen kansanryhmää vastaan tai syrjintä. Alkuperäisen aineiston koko oli 1 276 ilmoitusta. Nämä kaikki ilmoitukset käytiin läpi.
- **Vuotta 1998 koskeva selvitys:** aineistoon poimittiin kaikki rikosilmoitukset, joissa ulkomaalainen tai ulkomaalaissyntyinen henkilö oli rikoksen uhrina (kansalaisuus tai syntymämaa muu kuin Suomi). Alkuperäisen aineiston koko oli 4 101 ilmoitusta. Kaikki ilmoitukset käytiin läpi.
- **Vuotta 1999 koskeva selvitys:** aineistoon poimittiin kaikki rikosilmoitukset, joissa ulkomaalainen tai ulkomaalaissyntyinen henkilö oli rikoksen uhrina (kansalaisuus tai syntymämaa muu kuin Suomi). Poiminnassa olivat mukana vain tietyt rikosnimikkeet. Alkuperäisen aineiston koko oli 3 547 ilmoitusta. Kaikki ilmoitukset käytiin läpi.
- **Vuosia 2000–2002 koskevat selvitykset:** aineistoon poimittiin 1) kaikki sellaiset rikosilmoitukset, joihin kirjatuiissa rikosnimikkeissä todennäköisimmin esiintyy rasistisia piirteitä ja joissa oli asianomistajana ainakin yksi sellainen henkilö, jonka kansalaisuus tai syntymämaa on muu kuin suomi, 2) kaikki rikosilmoitukset, joissa oli rikosnimikkeenä syrjintä, työsyryjintä tai kiihottaminen kansanryhmää vastaan ja 3) kaikki rikosilmoitukset, jotka poliisi oli merkinnyt erillisellä rasismikoodilla. Tämän jälkeen kaikki ilmoitukset käytiin läpi. Alkuperäisen aineiston koko vuonna 2000 oli 4 090 ilmoitusta, vuonna 2001 3 762 ilmoitusta ja vuonna 2002 4 122 ilmoitusta.

-
- **Vuotta 2003 koskeva selvitys:** aineistoon poimittiin 1) kaikki rikosilmoitukset, jotka poliisi oli merkinnyt rasismikoodilla, 2) kaikki rikosilmoitukset, joissa oli rikosnimikkeenä syrjintä, työsyryntä tai kiihottaminen kansanryhmää vastaan, 3) rikosilmoitukset, joihin kirjatuissa rikosnimikkeissä rasistisia piirteitä todennäköisimmin ilmenee ja joissa asianomistajana oli ainakin yksi ulkomaalainen tai ulkomaalaissyntyinen eli hänen kansalaisuudekseen ja/tai syntymämaakseen on kirjattu muu kuin suomi ja 4) kaikki rikosilmoitukset, joiden selostusosassa esiintyi kirjainyhdistelmä "rasism" tai "rasist". *Nämä poimintaehdot olivat viimeistä ehtoa lukuun ottamatta samat kuin vuosia 2000–2002 koskevissa selvityksissä.* Alkuperäisen aineiston koko oli 4 784 ilmoitusta. *Kaikkia ilmoituksia ei käyty läpi, vaan niiden joukosta poimittiin hakusanoilla varsinainen aineisto.*
 - **Vuotta 2004 koskeva selvitys:** aineisto muodostettiin samalla tavalla kuin vuotta 2003 koskevassa selvityksessä. Alkuperäisen aineiston (raaka-aineiston) koko oli 5 121 ilmoitusta.
 - Aineistojen keruutapoja on muutettu, koska on pyritty löytämään parempia ja ajanmukaisempia tapoja kerätä aineisto. Vuoden 2003 keruun uudistamisen tavoitteena oli toisaalta saada mukaan sellaisia tapauksia, jotka olisivat aikaisemmin voineet jäädä aineiston ulkopuolelle ("rasism"/"rasist" -poimintaehto raaka-aineiston poimintavaiheessa), ja toisaalta vähentää sellaisten luettavien ilmoitusten määrää, jotka saadaan valituilla poimintaehdoilla, mutta jotka eivät kuitenkaan sisällä rasismia (tämän vuoksi käytettiin hakusanoja poiminnan toisessa vaiheessa).

LIITE 2

POIMINNASSA MUKANA OLLEET RIKOSNIMIKKEET (poimintaehto 3)

HEITTEILLEPANO
ILKIVALTA
JULKISRAUHAN RIKKOMINEN
KIIHOTTAMINEN KANSANRYHMÄÄ VASTAAN
KOTIRAUHAN RIKKOMINEN
KUNNIANLOUKKAUS
KUOLEMANTUOTTAMUS
LAITON SIKIÖN LÄHDETTÄMINEN
LAITON SIKIÖN LÄHDETTÄMINEN NAISEN TAHTOMATTA
LAITON SIKIÖN LÄHDETTÄMISEN YRITYS NAISEN TAHTOMATTA
LAITON SIKIÖN(SÄ) LÄHDETTÄMISEN YRITYS
LAITON SIKIÖNSÄ LÄHDETTÄMINEN
LAITON UHKAUS
LAIITOMAN MAAHANTULON JÄRJESTÄMINEN
LAPSEN OMAVALTAINEN HUOSTAANOTTO
LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ
LAPSEN SEKSUAALISEN HYVÄKSIKÄYTÖN YRITYS
LAPSENSURMA
LAPSENSURMAN YRITYS
LIEVÄ PAHOINPITELY
LIEVÄ VAHINGONTEKO
LÄHESTYMISKIELLON RIKKOMINEN
MURHA
MURHAN YRITYS
PAHOINPITELY
PAHOINPITELYN YRITYS
PAKOTTAMINEN
PAKOTTAMINEN SEKSUAALISEEN TEKOON
PAKOTTAMINEN SUKUPUOLIIHTEYTEEN
PELASTUSTOIMEN LAIMINLYÖNTI
RAISKAUKSEN YRITYS
RAISKAUS
SUKUPUOLIIHTEYTEEN PAKOTTAMISEN YRITYS
SURMA
SURMAN YRITYS
SYRJINTÄ
TAPON YRITYS
TAPPELUUN OSALLISTUMINEN
TAPPO
TUHOTYÖ

TUHOTYÖN YRITYS
TUOTTAMUKSELLINEN VAPAUDENRIISTO
TYÖSYRJINTÄ
TÖRKEÄ JULKISRAUHAN RIKKOMINEN
TÖRKEÄ KOTIRAUHAN RIKKOMINEN
TÖRKEÄ KUNNIANLOUKKAUS
TÖRKEÄ KUOLEMANTUOTTAMUS
TÖRKEÄ LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ
TÖRKEÄ PAHOINPITELY
TÖRKEÄ RAISKAUS
TÖRKEÄ TUHOTYÖ
TÖRKEÄ VAHINGONTEKO
TÖRKEÄ VAMMANTUOTTAMUS
TÖRKEÄ VAPAUDENRIISTO
TÖRKEÄN LAPSEN SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN YRITYS
TÖRKEÄN LUVATTOMAN KÄYTÖN YRITYS
TÖRKEÄN PAHOINPITELYN YRITYS
TÖRKEÄN RAISKAUKSEN YRITYS
TÖRKEÄN TUHOTYÖN YRITYS
VAARAN AIHEUTTAMINEN
VAHINGONTEKO
VAMMANTUOTTAMUS
VAPAUDENRIISTO
VÄKIVALTAINEN YKSITYISEN KOTIRAUHAN RIKKOMINEN
YKSITYISELÄMÄÄ LOUKKAAVA TIEDON LEVITTÄMINEN

LIITE 3

MUUTTUJIEN LUOKITUKSISTA

- *Tapahtumapaikka.* Tapahtumapaikat luokiteltiin kymmeneen eri luokkaan: 1) uhrin asunto, 2) muu asunto, 3) uhrin asuintalon piha tai porraskäytävä, 4) muu piha tai porraskäytävä, 5) koulu tai koulualue, 6) baari, ravintola, tanssipaikka, 7) muu julkinen rakennus, 8) tie tai katu, tori tai muu julkinen paikka, 9) julkinen kulkuväline ja 10) muu paikka/ei tiedossa. Uhrin asunnossa tapahtuneiksi luokiteltiin sisällä uhrin asunnossa tapahtuneet teot, ulkoapäin uhrin asuntoon kohdistuneet teot kuten ikkunan tai ovien särkemiset sekä uhrin saamat kirjeet ja puhelinsoitot. Muussa asunnossa tapahtuneiksi luokiteltiin jonkun muun henkilön kuin uhrin asunnossa tapahtuneet teot. Uhrin asuintalon pihassa tai porraskäytävässä tapahtuneiksi luokiteltiin sellaiset teot, jotka olivat tapahtuneet uhrin asuintalon pihassa, parkkipaikalla, porraskäytävässä tai esimerkiksi pesutuvassa. "Muu piha tai porraskäytävä" -luokkaan luokiteltiin vastaavasti sellaiset teot, jotka olivat tapahtuneet jonkun muun henkilön pihalla tai vieraassa porraskäytävässä. Koulussa tai koulualueella tapahtuneiksi luokiteltiin koulurakennuksessa tai koulun pihalla tapahtuneet teot. "Baari, ravintola, tanssipaikka" -luokkaan kuuluivat sisällä ravintoloissa ja baareissa tapahtuneet rikokset. Tähän luokkaan luokiteltiin myös ravintolaan ulkoapäin kohdistuneet teot kuten ikkunoiden rikkomiset. Muissa julkisissa rakennuksissa tapahtuneiksi luokiteltiin esimerkiksi kaupoissa, ostoskeskuksissa ja julkisissa virastorakennuksissa tapahtuneet teot. "Tie tai katu, tori tai muu julkinen paikka" -luokkaan kuuluivat kaikki ulkona julkisella paikalla tapahtuneet rikokset, kuten kadulla, torilla, puistossa tai ravintolan edustalla tapahtuneet rikokset. Tähän luokkaan luokiteltiin myös ulkona liikenneasemilla tapahtuneet rikokset. Julkisissa kulkuvälineissä tapahtuneiksi luokiteltiin bussissa, junassa, raitiovaunussa, matkustajalaivalla tai taksissa sattuneet rikokset. Sellaiset rikokset, joissa tapahtumapaikka ei ollut tiedossa tai joita ei voitu luokitella mihinkään edellä mainituista

luokista, luokiteltiin viimeiseen luokkaan "muu paikka/ei tiedossa". Edellä mainituista luokista yksityistä tilaa on oikeastaan vain uhrin asunto tai muu asunto. Uhrin asuintalon pihaa tai porraskäytävää voidaan ajatella puoliksi yksityisenä, puoliksi julkisena tilana. Julkista tilaa se on siinä mielessä, että myös ulkopuolisilla on mahdollisuus päästä sinne.

Taulukoiteja varten luokkia yhdisteltiin seuraavasti. Julkisella ulkoilmapaikalla tapahtuneiksi luokiteltiin ulkona julkisella paikalla tapahtuneet ja julkisissa kulkuvälineissä tapahtuneet rikokset (luokat 8 ja 9). Ravintolassa tai muussa julkisessa rakennuksessa tapahtuneiksi luokiteltiin luokat 6 ja 7. Uhrin pihalla tai porraskäytävässä ja muulla pihalla tai porraskäytävässä tapahtuneet rikokset (luokat 3 ja 4) yhdistettiin luokkaan "piha tai porraskäytävä". Uhrin asunnossa tai muussa asunnossa tapahtuneet rikokset (luokat 1 ja 2) yhdistettiin luokkaan "asunto". Jäljelle jääneet luokat (5 ja 10) jäivät luokkaan "muu".

- *Tapahtuma-aika.* Tapahtuma-aika luokiteltiin 7 eri luokkaan: 1) aamu, 2) päivä, 3) ilta, 4) yö, 5) ilta-yö-aamu, 6) muu aika ja 7) ei tiedossa. Aamulla tapahtuneiksi luokiteltiin klo 5,00–10,59 tapahtuneet rikokset, päivällä tapahtuneiksi klo 11,00–16,59 tapahtuneet rikokset, illalla tapahtuneiksi klo 17,00–22,59 sattuneet teot ja yöllä tapahtuneiksi klo 23,00–04,59 tapahtuneet rikokset. Luokkaan "ilta-yö-aamu" luokiteltiin illan ja aamun välillä tapahtuneet rikokset, joiden tarkka tapahtuma-aika ei ollut tiedossa. "Muu aika" -luokkaan luokiteltiin esimerkiksi aamun ja illan välillä tapahtuneet rikokset ja sellaiset rikokset, joita ei voitu luokitella muihin edellä mainittuihin luokkiin. "Ei tiedossa" -luokkaan jäivät sellaiset rikokset, joiden tapahtuma-aika ei ollut lainkaan tiedossa.

Taulukoiteja varten yhdistettiin luokat "aamu" ja "päivä" (1 ja 2) luokaksi "aamu tai päivä". Illalla tapahtuneet rikokset säilyivät omana luokkana. Yöllä tapahtuneiksi yhdistettiin yöllä tapahtuneet ja luokkaan "ilta-yö-aamu" luokitellut rikokset (4 ja 5). Luokkaan "muu" jäivät muuhun aikaan tapahtuneet rikokset ja rikokset, joiden tapahtuma-aika ei ollut tiedossa.

- *Uhrin suhde epäiltyyn.* ”Uhrin suhde epäiltyyn” -muuttujassa oli seitsemän luokkaa. Tuntematon-luokkaan luokiteltiin sellaiset tapaukset, joissa ilmoituksessa mainittiin epäillyn olevan uhrille tuntematon tai joissa puhuttiin epäilystä, ”joka myöhemmin osoittautui X:ksi”. Tähän luokkaan luokiteltiin myös sellaiset tapaukset, joissa voitiin muuten päätellä epäillyn olevan todennäköisesti uhrille tuntematon. Asiakassuhde-luokkaan luokiteltiin sellaiset tapaukset, joissa uhrin ja epäillyn välillä oli jonkinlainen asiakassuhde, esimerkiksi uhri oli ravintolan asiakas ja epäilty ravintolan työntekijä tai toisinpäin. Sellaiset tapaukset, joissa uhri mainitsi tuntevansa epäillyn tai ainakin tietävänsä epäillyn ulkonäöltä tai nimeltä, luokiteltiin luokkaan ”tuttu”. Samassa työpaikassa työskentelevien tekemät rikokset luokiteltiin työtoverin tekemäksi. Luokkaan ”naapuri” luokiteltiin sellaiset tapaukset, joissa uhri ja epäilty olivat seinänaapureita tai asuivat samassa tai lähekkäisissä taloissa. Sellaiset ilmoitukset, joista uhrin ja epäillyn suhde ei käynyt ilmi, luokiteltiin luokkaan ”ei voi sanoa”. Tähän luokkaan luokiteltiin myös sellaiset tapaukset, joissa uhrin ja epäillyn suhdetta ei voitu määrittellä sen takia, että varsinaista uhria ei ollut (esim. yleisesti ulkomaalaisia vastaan suunnatut rikokset). Rikokset, joissa epäilty ei ollut tiedossa, jäivät luokkaan ”epäilty ei tiedossa”.

Taulukointeja varten tuttujen ja työtoverien tekemät rikokset yhdistettiin samaan luokkaan. Luokat ”tuntematon”, ”asiakassuhde” ja ”naapuri” säilyivät entisellään. Rikokset, joissa uhrin ja epäillyn suhde ei käynyt ilmi tai joissa epäilty ei ollut tiedossa, yhdistettiin samaan luokkaan.

- Sekä uhrien että epäiltyjen *ikä* luokiteltiin kuuteen luokkaan: 1) alle 15, 2) 15–24, 3) 25–34, 4) 35–44, 5) 45–54 ja 6) 55 tai yli. Taulukointeja varten ikä luokiteltiin kolmeen luokkaan: 1) alle 25, 2) 25–44 ja 3) 45 tai yli.
- *Rikosnimikkeet* luokiteltiin seuraavasti. Pahoinpitelyn yritykset ja eriaisteiset pahoinpitelyt (lievä pahoinpitely, pahoinpitely, törkeän pahoinpitelyn yritys, törkeä pahoinpitely) yhdistettiin luokkaan ”pahoinpitely”. Kunnianloukkaukset ja laittomat

uhkaukset yhdistettiin yhdeksi luokaksi. Syrjinnät säilytettiin omana luokkana, samoin kotirauhan rikkomiset. Eriasteiset vahingonteot (lievä vahingonteko ja vahingonteko) yhdistettiin luokkaan ”vahingonteko”. Loput rikosnimikkeet jäivät luokkaan ”muu”.

Liitetaulukko 1. Päärikosnimikkeet rasistisiksi luokitelluissa rikosilmoituksissa (yleisyysjärjestyksessä).

	N	%
Pahoinpitely	110	19,7
Kunnianloukkaus	94	16,8
Syrjintä	93	16,7
Laiton uhkaus	62	11,1
Lievä pahoinpitely	58	10,4
Kotirauhan rikkominen	30	5,4
Vahingonteko	30	5,4
Pahoinpitelyn yritys	13	2,3
Törkeä pahoinpitely	13	2,3
Kiskonnantapainen työsyryntä	8	1,4
Muu tutkinta	7	1,3
Lievä vahingonteko	6	1,1
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	4	0,7
Liikenneturvallisuuden vaarantaminen	4	0,7
Ryöstö	4	0,7
Työsyryntä	4	0,7
Vaaran aiheuttaminen	4	0,7
Näpistys	2	0,4
Törkeän pahoinpitelyn yritys	2	0,4
Eläimen vartioimatta jättäminen	1	0,2
Ilkivalta	1	0,2
Luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö	1	0,2
Poliisilakiperusteiset kiinniotot	1	0,2
Tapon yritys	1	0,2
Tuhotyön yritys	1	0,2
Törkeä ryöstö	1	0,2
Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen	1	0,2
Varkaus	1	0,2
Virkavelvollisuuden rikkominen	1	0,2
Yhteensä	558	100

Liitetaulukko 2. Rasististen rikosten uhrien kansalaisuudet (yleisyysjärjestyksessä).

	N	%
Suomi	253	46,5
Somalia	57	10,5
Venäjä	34	6,3
Turkki	28	5,1
Irak	26	4,8
Iran	16	2,9
Afganistan	10	1,8
Jugoslavia	10	1,8
Bulgaria	8	1,5
Sudan	8	1,5
Kenia	7	1,3
Espanja	6	1,1
Intia	5	0,9
Marokko	5	0,9
Viro	5	0,9
Etiopia	4	0,7
Gambia	4	0,7
Kiina	4	0,7
Thaimaa	4	0,7
Angola	3	0,6
Kongo-Kinshasa	3	0,6
Ruotsi	3	0,6
Bangladesh	2	0,4
Ei tiedossa	2	0,4
Israel	2	0,4
Italia	2	0,4
Syyria	2	0,4
Tansania	2	0,4
Tanska	2	0,4
Tunisia	2	0,4
Ukraina	2	0,4
Unkari	2	0,4
Albania	1	0,2
Algeria	1	0,2
Belgia	1	0,2
Bosnia-Hertzegovina	1	0,2
Egypti	1	0,2
Filippiinit	1	0,2
Kansalaisuutta vailla	1	0,2
Kongo	1	0,2
Kuuba	1	0,2
Latvia	1	0,2
Meksiko	1	0,2

Nigeria	1	0,2
Norsunluurannikko	1	0,2
Pakistan	1	0,2
Puola	1	0,2
Ruanda	1	0,2
Sierra Leone	1	0,2
Uzbekistan	1	0,2
Valko-Venäjä	1	0,2
Vietnam	1	0,2
Yhdysvallat	1	0,2
Yhteensä	544	100

Liitetaulukko 3. Rasististen rikosten uhrien syntymämaat (yleisyysjärjestyksessä)

	N	%
Suomi	152	27,9
Somalia	81	14,9
Irak	31	5,7
Turkki	31	5,7
Neuvostoliitto	21	3,9
Iran	18	3,3
Venäjä	17	3,1
Ruotsi	15	2,8
Ei tiedossa	12	2,2
Jugoslavia	11	2,0
Afganistan	9	1,7
Etiopia	9	1,7
Bulgaria	8	1,5
Sudan	8	1,5
Kenia	7	1,3
Marokko	7	1,3
Viro	7	1,3
Espanja	5	0,9
Gambia	5	0,9
Intia	5	0,9
Norsunluurannikko	5	0,9
Yhdysvallat	5	0,9
Egypti	4	0,7
Kiina	4	0,7
Saudi-Arabia	4	0,7
Thaimaa	4	0,7
Angola	3	0,6
Bangladesh	3	0,6
Kongo-Kinshasa	3	0,6
Meksiko	3	0,6
Syyria	3	0,6
Albania	2	0,4
Algeria	2	0,4
Arabiemiirikunnat	2	0,4
Israel	2	0,4
Italia	2	0,4
Kongo	2	0,4
Kuwait	2	0,4
Pakistan	2	0,4
Puola	2	0,4
Tansania	2	0,4
Tunisia	2	0,4
Unkari	2	0,4

Valko-Venäjä	2	0,4
Belgia	1	0,2
Bosnia-Hertzegovina	1	0,2
Filippiinit	1	0,2
Jordania	1	0,2
Kuuba	1	0,2
Latvia	1	0,2
Libanon	1	0,2
Nigeria	1	0,2
Peru	1	0,2
Ruanda	1	0,2
Sierra Leone	1	0,2
Turkmenistan	1	0,2
Ukraina	1	0,2
Uzbekistan	1	0,2
Venezuela	1	0,2
Vietnam	1	0,2
Zaire	1	0,2
Zimbabwe	1	0,2
Yhteensä	544	100

Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita (ISSN 1455-8289)

ANNE ALVESALO (toim.)
KIRJOITUKSIA TALOUSRIKOLLISUUDESTA 1
1998

JUHA JOUTSENLAHTI & JUHA KOIVISTO
PÄÄLLYSTÖN KEINOT ALAISTEN TYÖSSÄJAKSAMISEN
YLLÄPITÄMISESSÄ
1998

AHTI LAITINEN & LEO NYQVIST & ANITA LAINE & PEKKA TUOKKO
AUTOVARKAAT
Ajoneuvorikosten esiintyminen, tekijät ja tausta
1999

KONSTA KORHONEN
KANSALAISEN TURVALLISUUS
Yhteenvetotutkimus paikallispoliisin turvallisuustiedusteluista
1999

ANNE ALVESALO & RAIMO LAHTI (toim.)
KIRJOITUKSIA TALOUSRIKOLLISUUDESTA 2
1999

ESA KÄYHKÖ
EUROOPAN POLIISIYHTEISTYÖ JA JULKINEN VASTUU
1999

MARKO VIITANEN
KANTELOT POLIISISTA
Ylemmille lainvalvojille poliisista tehdyt kantelut vuonna 1996
1999

PIRJO LILLSUNDE & PERTTI LUNTIALA &
ANTTI PENTTILÄ & HEIKKI SEPPÄ
HUUMAUSAINOIDEN KÄYTÖN TUNNISTAMINEN TIELIIKENTEESSÄ
2001

PEKKA UOTILA
EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN JA EOA:n POLIISITOIMINTAAN
KOHDISTUNEET KANTELURATKAISUT 1989-1999
2001

TEUVO AROLAINEN (TOIM.)
TURVALLISUUTTA, DRAAMAA JA UUTISKILPAILUA
Yhteenveto poliisin ja vakuutusalan ajankohtaisseminaarista
2001

ARI-PEKKA LEHTINEN
PERHEVÄKIVALTA - POLIISIN PAINAJAINEN
2002

ARI MÄÄTTÄ
LUOTTAMUKSELLISEN VIESTIN SUOJA ERITYISESTI TIETOVERKOISSA
2002

ANNE JOKINEN & JANNE HÄYRYNEN & ANNE ALVESALO
YRITYKSET TALOUSRIKOLLISUUDEN UHREINA
2002

OLLI HURTTA
KUOLEMAN AIHEUTTANUT LÄHISUHDEVÄKIVALTA
2002

HEIKKI MAJAMAA
LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ JA TILASTOHARHAT
2003

KAUKO HAKALA & PEKKA PENTTILÄ
KENTTÄTOIMINNAN YLEISJOHTAMINEN
(Huom. Turvallisuusluokiteltu III, LUOTTAMUKSELLINEN)
Julkl (621/1999 24.1 §:n 5 k)
2003

ERKKI KEROLA
AMMATTINA POLIISI – PELKÄÄKÖ PUOLISO?
2003

ANTTI VILKKO
POLIITTISTEN PUOLUEIDEN SUHTAUTUMINEN TURVALLISUUSYHTEIS-
TYÖHÖN JA POLIISIPALVELUJEN KEHITTÄMISEEN KUNTATASOLLA
2003

PIRJO LILLSUNDE & PERTTI LUNTIALA & HEIKKI SEPPÄ &
TEEMU GUNNAR & ARTO HOKKANEN & ANTTI PENTTILÄ
HUUMEET JA LIIKENNE
Uudistettu ja täydennetty painos kirjasta
”Huumausaineiden käytön tunnistaminen tieliikenteessä”
2003

CHARLOTTA VON ESSEN
YKSI HEVOSVOIMA
Ratsupoliisi Suomessa
2003

MARKKU HEISKANEN & REINO SIREN & KAUKO AROMAA
SUOMALAISTEN TURVALLISUUS 2003

Vuoden 2003 haastattelututkimuksen ennakkotietoja suomalaisten tapaturmien
ja rikosten kohteeksi joutumisesta ja pelosta
(Yhteisjulkaisu Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa)
2004

MIKA RAATIKAINEN
POLIISIN SILMIN – MISSIO KOSOVO 2000–2001
2004

HANNU MENSIONEN
LAATU RIKOSILMOITUSJÄRJESTELMÄSSÄ
2004

JARI KOSKI
HENKIRIKOSTEN KONFLIKTITYYPIT HELSINGISSÄ 1985–1988 ja 1996.1999
2004

JARI PAJUNEN
YHDENVERTAISUUS JA SISÄASIAINMINISTERIÖN OHJEEN VAIKUTUS
POLIISIN TEKEMISSÄ AJO-OIKEUSPÄÄTÖKSISSÄ
2004

ILMARI VIRO & TIMO VIRTANEN
POLIISIN TELEKUUNTELUN SEURANTATUTKIMUS
Telekuuntelu tilastojen, tutkinnanjohtajien ja kehittämisen näkökulmasta
2004

LEENA MÄKIPÄÄ
HENKIRIKOS ILTA-SANOMISSA.
Journalistisen kulttuurin murros ja rikosjournalismi vuosina 1980, 1999 ja 2000
2004

TERHI HAKAMO
KATUÄLYKKYYS
Tutkimus nuorten kokemasta katuväkivallan pelosta ja pelottomuudesta
2004

TUUNIA KERÄNEN
POLIISIN TIETOON TULLUT RASISTINEN RIKOLLISUUS SUOMESSA 2003
2005